

Проект:

НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ

ЗА

**УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА ГОРСКИЯ СЕКТОР В
БЪЛГАРИЯ 2006 – 2015**

СОФИЯ, 01.2006

СЪДЪРЖАНИЕ

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ.....	3
1 ВЪВЕДЕНИЕ	5
2 ГОРСКИЯТ СЕКТОР ДНЕС	6
3 ДЪРВЕСНИТЕ РЕСУРСИ И ТЯХНОТО СТОПАНИСВАНЕ	9
3.1 СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРИТЕ	9
3.2 ЗАЩИТА НА ГОРИТЕ	12
3.3 ОПАЗВАНЕ НА ГОРИТЕ ОТ ПОЖАРИ	13
3.4 ОХРАНА НА ГОРИТЕ	14
3.4 ПОЛЗВАНЕ НА ДЪРВЕСИНА	17
4 НЕДЪРВЕСНИ ГОРСКИ РЕСУРСИ.....	19
4.1 ЛОВНО СТОПАНСТВО И ЛЮБИТЕЛСКИ РИБОЛОВ.....	19
4.2 ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ, ГЪБИ, ГОРСКИ ПЛОДОВЕ И ДРУГИ	21
5 БИОЛОГИЧНО И ЛАНДШАФТНО РАЗНООБРАЗИЕ. ЗАЩИТЕНИ ПРИРОДНИ ТЕРИТОРИИ	22
6 СОЦИАЛНИ ФУНКЦИИ НА БЪЛГАРСКАТА ГОРА.....	23
7 ТУРИЗЪМ И РЕКРЕАЦИЯ	25
8 ГОРСКА ПРОМИШЛЕННОСТ	26
9 РОЛЯ НА ДЪРЖАВАТА.....	27
10 ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ, ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА.....	30
11 СОБСТВЕНОСТ НА ГОРИТЕ.....	31
12 УПРАВЛЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯТА	34
13 УЧАСТИЕ НА ОБЩЕСТВЕННОСТТА И НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ	35
14 ЕВРОИНТЕГРАЦИЯ И МЕЖДУНАРОДНО СЪТРУДНИЧЕСТВО	37
15 ГОРСКИ СЕКТОР И РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ	38
16 ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НГС	40
16.1 ОБЩИ НАСОКИ	40
16.2 ЕКОЛОГИЧНИ АСПЕКТИ.....	40
16.3 СОЦИАЛЕН АСПЕКТ	41
16.4 ИКОНОМИЧЕСКИ АСПЕКТ.....	41
16.5 МОНИТОРИНГ ВЪРХУ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА НГС	44
16.6 ФИНАНСИРАНЕ НА НГС	44
16.7 КАК ДА ЗАРАБОТИ?	45

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

БАН	Българска академия на науките
БВП	Брутен вътрешен продукт
БНП	Брутен национален продукт
БШПГ	Българо-Швейцарска Програма за Горите
ГБПГ	Германо-Български Проект за Горите
ГЕФ	Глобален екологичен фонд
ГИС	Географска информационна система
ГФ	Горски фонд
ДГФ	Държавен горски фонд
ДдивС	Държавна дивечовъдна станция
ДЛ	Държавно лесничейство
ЕСФРСР	Европейски селскостопански фонд за развитие на селските райони
ЕС	Европейски Съюз
ЗГ	Закон за горите
ИГ	Институт за гората
ЛКД	Лесокултурна дейност
ЛТУ	Лесотехнически университет
ЛУП	Лесоустройствен проект
МВР	Министерство на вътрешните работи
МЗГ	Министерство на земеделието и горите
МИ	Министерство на икономиката
МК	Министерство на културата
МОН	Министерство на образованието и науката
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МС	Министерски съвет
МТСП	Министерство на труда и социалната политика
МФ	Министерство на финансите
НГС	Национална горска стратегия (България)
НПО	Неправителствена организация
НПРСР	Национален план за развитие на селските райони
НУГ	Национално управление по горите
НЦИОМ	Национален център за изследване на общественото мнение
ООН	Организация на обединените нации
РГПШ	Регионални горски планове и програми
РУГ	Регионално управление на горите
САПАРД	Специална програма за присъединяване в областта на земеделието и селските райони

СЛРБ	Съюз на ловците и риболовците в България
ССГ	Съвет за стопанисване на горите (FSC)
ФАО	Организация по земеделие и прехрана
ФАР	Програма ФАР на ЕС
ФЕОГА	Европейски фонд за ориентиране и гарантиране в земеделието
EFICS	Европейска горска информационна и комуникационна система
ENA FLEG	Миинистерски процес за правоприлагане и управление в горите на Европа и Северна Азия
ICP	Международна кооперативна програма за мониторинг
IFF	Междуправителствен форум по горите
IPF	Междуправителствен панел за горите
MCPFE	Министерска конференция за защита на горите в Европа
NPAA	Национална програма за приемане постиженията на правото на ЕС
UNECE	Икономическа комисия за Европа на Обединените Нации
USAID	Американска Агенция за Международно Развитие

---

1 ВЪВЕДЕНИЕ

Горите на България се възприемат от българското общество като част от националното богатство и националната ни идентичност. Техните икономически, социални и екологични функции са от важно значение за устойчивото развитие на обществото и за подобряване на условията на живот, особено в селските и планински райони. В голяма степен тези функции са незаменими не само в национален, но и в глобален аспект.

В резултат от политическите и икономически промени в страната след 1989 г., българският горски сектор премина в период на реформи, насочени към функциониране в условия на пазарна икономика и плурализъм на собствеността. Сложността на този преход бе предопределена и от изострената социална и икономическа обстановка, в която той протече. Поради това редица негативни промени от развитието на цялото общество и икономиката намериха своето отражение и върху горския сектор.

Обективните условия налагат създаването на ефективна система за многоцелево управление на горите и за развитие на модерна горската промишленост, което изисква нови решения. Същевременно, поетите ангажименти по редица важни международни споразумения и в процеса на присъединяване към Европейския съюз (ЕС), изправиха страната ни пред динамични глобални предизвикателства. За да отговори на тези реалности, Правителството на България инициира процес по формулиране на Национална Горска Политика и Стратегия. Процесът е широко мащабна инициатива, включваща принос от експерти, представители на различни заинтересовани групи, а и на обществото като цяло и ще даде рамката за всички по-важни решения, касаещи сектора през следващите 10 години. Обект на горската стратегия е горският сектор, включващ горското стопанство и горската промишленост - дървообработваща, мебелна и целулозно-хартиена.

Националната горска политика и стратегия се базира на основните принципи приети от FAO, IPF/ IFF и MСPFE. Определяща роля имат принципите: широко участие на заинтересованите страни, междусекторен подход, съгласуваност с националното законодателство, интеграция с Националния план за икономическо развитие, съгласуваност с международните задължения, инициативи и конвенции, свързани с горите, партньорство при прилагането, повишаване на обществената ангажираност.

Тези принципи намират своето отражение във визията за развитие на горския сектор:

“Българската гора е национална ценност. Ресурсите на горските екосистеми запазват и обогатяват своите екологични, социални и икономически функции за подобряване качеството на живот на хората. Горите се управляват професионално, въз основа на постиженията на силно развита наука, в стабилен горски сектор, с широка обществена подкрепа, при взаимно зачитане и интегриране на интересите на всички заинтересовани страни.”

- *Българското горско стопанство се развива от високо квалифицирани авторитетни и уважавани лесовъди, които предоставят качествени услуги гарантиращи устойчиво стопанисване;*
- *Българското горско стопанство се развива на основата на принципите за устойчиво управление на горите в условия на добре развита пазарна среда;*
- *Функционира стабилен, организиран и ефективен недържавен горски сектор, в който се насърчава асоциирането на малките частни горски стопанства за общо устройство и стопанисване и техни сдружения, както и горските предприемачи,*

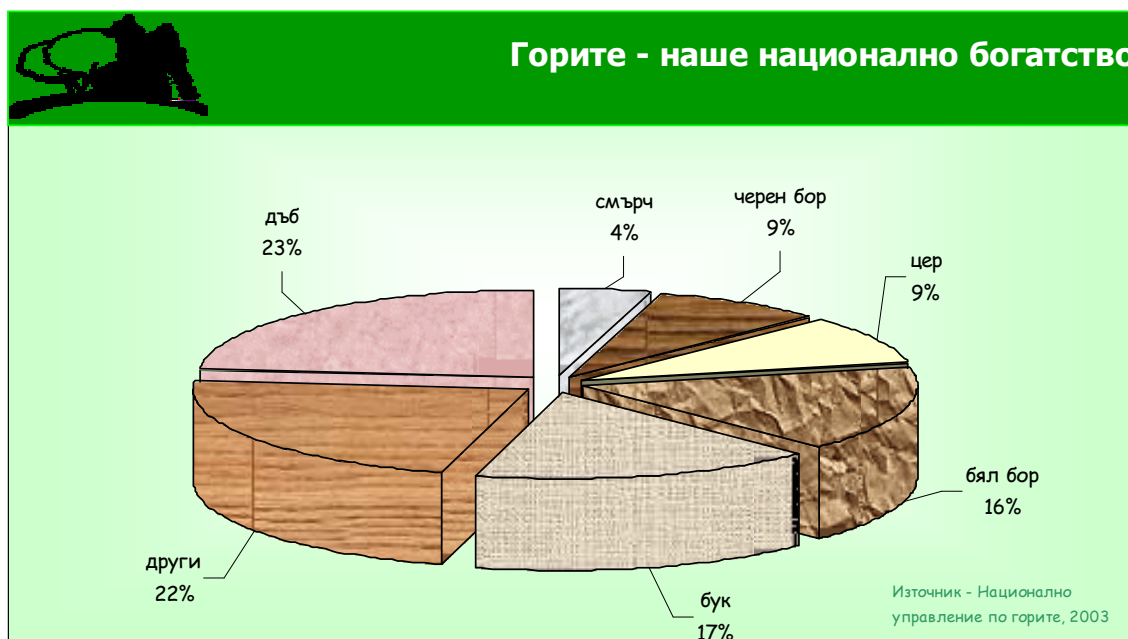
- Развива се многофункционално горско стопанство подобряващо жизнения стандарт на населението от селските райони.

Основните цели на НГС са:

- Устойчиво управление и многофункционално стопанисване на горите насочено към развитие на икономически жизнен и допринасящ за развитие на обществото и особено на селските райони горски сектор.
- Привеждане на целите и средствата на устойчивото развитие на горския сектор в съответствие с международните критерии и поетите в това отношение задължения.
- Създаване на условия за осигуряване на национални и международни финансови ресурси и подкрепа за развитие на сектора.

2 ГОРСКИЯТ СЕКТОР ДНЕС

Общата горска площ на България възлиза на 4.06 млн. ха или 37% от територията на страната, от които 3.4 млн.ха са покрити с гори. Дървесният запас на българските гори към 2004 г. надвишава 598 млн. м³, при годишен прираст от около 14,5 млн. м³. Средната възраст на горите е 49 г. Преобладават широколистните гори – 69%. Процентното участие на основните горско-дървесни видове е представено на **Фигура 1**.

Фигура 1. Разпределение на основните горско-дървесни видове

През последните 50 години са залесени около 1,5 млн. ха горски култури. Водещите цели на тези залесявания са били увеличаване площта на горите, тяхната производителност и борбата с почвената ерозия.

Националният доклад за състоянието и опазването на околната среда за 2003 г. потвърждава положителната тенденция на увеличаване залесената площ на страната. През периода 1990-2000 г. са регистрирани изменения в 1,1% от територията на страната, като преобладават ландшафтни промени. През този период залесяването обхваща 32,64% от цялата променена площ, което е значително по-голямо от обезлесяването (23,65%).

Българските гори осигуряват около 85% от водния отток в страната или около 3.6 млрд м³ ресурс от чиста питейна вода. Те имат значителна роля за намаляване емисиите от парникови газове в атмосферата, като свързват въглерода в натрупаната биомаса и фактически поглъщат СО₂.

Земите и горите от горския фонд на България съхраняват над 80 % от защитените растения и над 60 % от застрашените от изчезване видове животни в страната. С цел опазване на това разнообразие на територията на страната са обособени 3 национални парка, 10 природни парка, 55 резервата и 35 поддържани резервата.

Като страна по Паневропейския процес за опазване на горите, по Рамковата конвенция на ООН за изменение на климата (респ. Протоколът от Киото) и решенията на Световната среща за устойчиво развитие в Йоханесбург, България определи подкрепата си за ефективното производство и използване на био-енергия от устойчиво управлявани възобновими горски ресурси, като един от главните акценти на своята горска политика. Важно значение в тази насока има цялостното изпълнение на Националния план за действие по изменение на климата и реализирането на Пилотния проект за енергийно използване на дървесна биомаса, осъществен с подкрепата на Японския доверителен фонд (Световна банка).

Наред с подкрепа на проекти за технологично развитие в областта на енергийните системи на база биомаса, МЗГ – НУГ насочва усилията си и към гарантиране на допълнителен енергиен ресурс, чрез създаване на нови гори. Потенциалът в това направление е много голям, предвид наличието на изоставени земеделски земи.

Страната ни разполага със значими недървесни горски ресурси – билки, гъби, горски плодове и др. Отколешни са българските традиции и опит в областта на ловното стопанство, а много от ловните трофеи от благороден елен и дива свиня, добити в нашата страна, са оценени като световни рекорди.

Някои от предизвикателствата за устойчивото използване на горските ресурси след 1989г. са свързани с браконьерството, корупцията и засилената антропогенна дейност. Процесите на съхнене в иглолистните култури, еловите и дъбовите гори, както и горските пожари представляват потенциална заплаха за състоянието на горите. През последните 15 години значително намаляха дивечовите запаси. Наводненията и активиралите се свлачища в много райони на страната, особено през 2005 г., показаха необходимостта от предприемане на комплексни мерки за борба с ерозията, подобряване водоохранните функции на горите и определяне на специфични режими за управление на горите в районите с висока потенциална опасност от кризисни ситуации.

Държавният горски фонд (ДГФ). представлява 79,3% от общата горска площ към 2004 г, а недържавния - 20,7% (**Фигура 2**).

Фигура 2. Разпределение на горската собственост

Държавният ГФ се управлява от Национално управление по горите (НУГ) – 82.1% и Министерство на околната среда и водите (МОСВ) – 3.6 % (изключителна държавна собственост). Към настоящия момент, основните приходи за горския сектор се формират от продажбата на дървесина. Финансирането на сектора е изцяло зависимо от Държавния бюджет.

Средногодишният добив на обла дървесина в последните години е около 4,5 млн. м³ лежача маса (84% от предвиденото по лесоустройствените проекти), от които 72% са за промишлен дърводобив, а 28% за местното население. Това ползване е значително под годишния прираст на горите. Дърводобивният процес се характеризира с ниско ниво на техническа и технологична обезпеченост.

В горската промишленост са застъпени всички видове производства на база дървесина с изключение на производството на медиапан. Преобладават малките предприятия. Като цяло оборудването им е амортизирано и неефективно, остро се чувства липсата на сушилни за масивна дървесина. Единици от предприятията в горския сектор имат разработени, внедрени и пддържани Системи за управление на качеството.

В резултат от осъществяването на нови инвестиционни проекти в бившите големи държавни дървопреработвателни предприятия се наблюдава значителен подем в тяхната работа и капацитетните им възможности достигнаха до 1 млн. м³ иглолистна технологична дървесина и 600 хил. м³ широколистна технологична дървесина.

Около 35 хиляди човека работят в горския сектор, като по-голямата част от тях са ангажирани в горската индустрия. И въпреки, че България е нетен износител на мебели и износьт надвишава вноса с около 2,6 – 2.7 пъти, горският сектор има скромнен принос към БВП на страната. През 2000 г. най-голям дял в БВП има секторът на услугите – повече от половината, следван от сектора на промишлеността – малко повече от ¼. Селскостопанският сектор (горско и селско стопанство) има най-нисък дял, като частта на горското стопанство за 2000 г.е 0.5 %. Приносът на горската промишленост е 2.2 %.

Реализацията на дървесина и на други горски продукти съставлява малък дял от съвкупния обществен продукт, но приносът на горския отрасъл в опазването на природната среда, природните ресурси и биоразнообразието, и в задоволяването на редица екологични и социални нужди на отделния човек и на обществото като цяло, е далеч по-съществен, като засега този принос не се оценява в стойностно изражение.

3 ДЪРВЕСНИ РЕСУРСИ И ТЯХНОТО СТОПАНИСВАНЕ

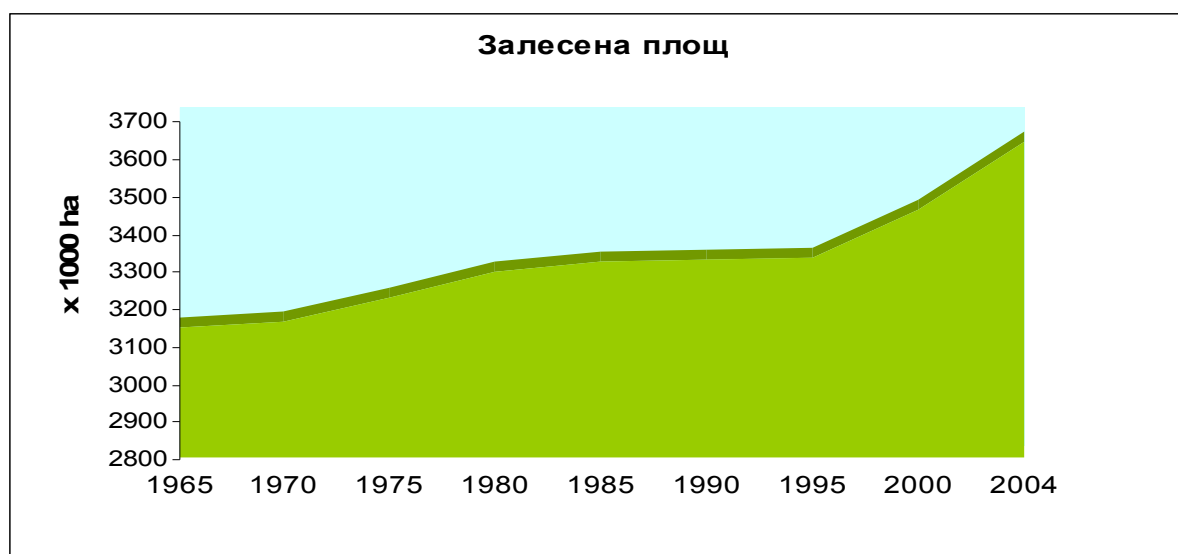
3.1 СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРИТЕ

Под стопанисване на горите, за нуждите на този документ, се приема да се разбира цялата съвкупност от дейности, свързани с инвентаризацията на горите и планирането на горскостопанските мероприятия, лесовъдските мероприятия по тяхното възпроизводство и отглеждане.

3.1.1 Сегашно състояние

През периода 1965-2004 г. общата горска площ се увеличава - от 3.612 млн. ха до 4,063 млн. ха и понастоящем съставлява 37% от територията на страната. Залесената горска площ, за същия период, се е увеличила от 3.144 млн. ха на 3.65 млн.ха. **(Фигура 3).**

Фигура 3. Динамика на залесената площ за периода 1965 - 2004

През последните 50 години са залесени около 1,5 млн. ха горски култури. След 1989 г. залесяванията силно намаляха и достигнаха 5-7 хил. ха годишно при планирани по лесоустройствен проект 12 хил. ха. Този спад се дължи основно на намаляване на инвестициите за залесяване и даване предимство на естественото възобновяване.

Сегашният приоритет - устойчивост на горските култури, се постига с по-голямо участие на местните широколистни видове, намаляване на гъстотите, създаване на смесени култури и залесяване на дървесни и храстови видове в техните естествени ареали. Залесяването се извършва основно в държавния ГФ.

Резервите за увеличаване на залесената горска площ в бъдеще се оценяват на около 300 000 ха, от които около 127 000 ха подлежаща на залесяване незалесена горска площ, а останалите за залесяване на изоставени земеделски територии.

Налице са нормативни предпоставки – вътрешни (законодателство) и външни (механизмите за съвместно изпълнение по Протокола от Киото) за гарантиране на устойчив принос на нашата страна към намаляване на емисиите на CO₂ и увеличаването на възобновяемите енергийни ресурси, чрез създаване на нови гори, в това число и плантации за биомаса.

Насоките за адаптиране на горската растителност към промяната на климата, отразени в Националния план за действие са изключително важна задача пред управлението на горските ресурси, особено в ниската част на страната до 800 м н в.

Средният дървесен запас на хектар през 2004 г. достига 163 м³. През последните 35 години общият дървесен запас се е увеличил повече от два пъти – от 252.2 млн.м³ през 1965 г. до 598 млн.м³ през 2004 г. Годишният прираст на българските гори се изчислява на 14,5 млн.м³

В резултат на широко мащабните залесителни програми, стартирали в средата на миналия век, площта на иглолистните гори се увеличи рязко. След 1990 г. тази площ постепенно намалява и към края на 2000 г. иглолистните гори заемат само 33% от горската площ (1.12 млн. ха). Очаква се тази тенденция да продължи и за в бъдеще.

Площта на горите, които се стопанисват с основно дървопроизводствени и средообразуващи функции през 2000 г. е 65.9%, защитните и рекреационните гори заемат 26.6%, а горите и земите в защитените територии - 7.5% от горския фонд на страната. 14% от българските гори имат, като основна функция, опазването на почвите от ерозия и поддържането на водния баланс.

Лесоустройството се базира на дългогодишна традиция и опит, но главно поради управленски и финансови причини е концентрирано само върху дървесния ресурс. Все още лесоустройственото планиране на практика не покрива многофункционалното управление на горите и не съдържа оценка на икономическата ефективност от изпълнението на проекта. Едроплощната инвентаризация на горите не е развита.

3.1.2 Основни проблеми и предизвикателства

- Не се извеждат планираните отгледни сечи. Това води до влошаване на дървесния състав на младите насаждения, намаляване на тяхната устойчивост, влошаване на качеството на дървесината, повишаване на риска от пожари и неоползотворяване на дървесина.
- Забавянето на превръщането на издънковите гори в семенни доведе до тяхното застаряване, намаляване на прираста, влошаване на сортиментната структура на запаса, влошаване на санитарното им състояние, изреждане и влошаване на условията за естествено възобновяване.
- Прилаганите до сега възобновителни сечи доведоха до преобладаването на едновъзрастни насаждения с еднородна структура. Ограничено е използването на сечи с дълъг възобновителен период, особено на изборните, които биха подпомогнали формирането на смесени разновъзрастни насаждения.
- Липсва ясна лесовъдска концепция за мястото и значението на нискоствъбленото стопанство в дъбовите гори.
- Недостатъчни са инвестициите за залесяване и отглеждане на култури, както и за създаване и поддържане на полезащитните пояси.
- Неефективна политика за подпомагане на недържавните собственици при залесяване и изпълнение на необходимите лесовъдски мероприятия .

- Съществува повишена опасност от ерозия на почвата в земеделски и горски територии.
- Необходимост от адаптиране на залесяванията към очакваните климатични промени и увеличаване капацитета на горите при усвояване и редуциране на парникови газове и вредни емисии, отделяни в атмосферата.
- Системата за инвентаризация и лесоустройственото планиране не отговарят на съвременните изисквания за устойчиво и многофункционално стопанисване на горите.
- Липсва ясна лесоустройствена концепция за трансформация на създадените на неподходящи месторастения иглолистни култури и постепенното им превръщане в устойчиви гори

3.1.3 Стратегическа цел

Увеличаване на залесената площ на страната, подобряване състоянието на горите и дървесните ресурси и постигане на съответствие с общоприетите критерии и индикатори за устойчиво стопанисване, чрез:

- Възстановяване на горите върху обезлесените територии, залесяване на застрашените от ерозия и изоставени земи;
- повишаване устойчивостта и производителността на горските насаждения с цел адаптирането им към климатичните промени и задоволяване на нуждите на обществото от горски продукти и здравословна жизнена среда.
- Приложение на природосъобразни лесоустройствени системи, основаващи се на природния възобновителен потенциал на горите.

3.1.4 Стратегически действия

№.	Действие	Приоритет
1	Своевременно възстановяване на горски територии, засегнати и унищожени от пожари, съхнене, паша и незаконни сечи.	1
2	Насърчаване на залесяванията в земеделски територии, включително за производство на биомаса за технологична преработка и за енергия, чрез използване на специализирани национални и международни схеми за финансиране.	1
3	Разширяване обхвата на приложение на лесоустройствени системи, водещи до формиране на смесени, структурно хетерогенни гори.	1
4	Подготовка и въвеждане на национална инвентаризация на горите, удовлетворяваща изискванията на EFICS.	1
5	Увеличаване извеждането на отгледните сечи в младите насаждения и култури.	1
6	Ускоряване превръщането на издънковите гори в семенни чрез своевременно извършване на необходимите лесоустройствени мероприятия.	2
7	Възстановяване и подобряване състоянието на горските полезащитни пояси.	1
8	Прилагане на специфични лесоустройствени мерки с цел производство на висококачествена дървесина със специализирано предназначение.	2
9	Изготвяне на нова националната програма за комплексна	1

	борба с ерозията в горския фонд.	
10	Въвеждане на многофункционалното горско планиране и подобряване на лесоустройственото планиране за постигане на многофункционално и устойчиво стопанисване на горите.	1
11	Подкрепа на инициативи и мерки, свързани със сертификацията на българските гори, с оглед сертифициране на поне 30 % от горите.	2
12	Извеждане на лесовъдски мероприятия за трансформация на създадените на неподходящи месторастения иглолистни култури и постепенното им превръщане в устойчиви гори, основаващи се на научно обоснована концепция	1
13	Реализиране на програма за адаптиране на залесяванията към климатичните промени	1
14	Въвеждане на изисквания за внедряване на интегрирани системи за управление на качеството, околната среда, здравословните и безопасни условия на труд за организациите, предприятията и фирмите в горския сектор	2

3.2 ЗАЩИТА НА ГОРИТЕ

3.2.1 Сегашно състояние

Лесопатологичните обследвания и експертизите показват някои тревожни процеси: на съхнене в иглолистните култури от бял бор, черен бор и зелена дугласка, създадени в долния планински пояс; съхнения в дъбовите гори – предимно зимен дъб, цер и благун; твърде силно отслабване на някои дървостои и развитие на заболявания и повреди от стъблени насекомни вредители.

Атмосферното замърсяване и валежите с повишена киселинност, продължават да бъдат проблем за някои райони на страната, което се показва от наблюденията по програмата ICP “Forest”. Особено критична е била 1998г., когато от обследваните дървета 60,2% са били с обезлиствания и с пожълтявания по листата от 2-ра до 4-та степен. Ситуацията през следващите години е подобрена, като процентът на засегнатите дървета е намалял до 33.8%.

Съществено значение имат и повредите от периодичното каламитетно развитие на листогризещите вредители гъботворка, процессионка, листоврътки, ръждива бороволистна оса и педомерки, причиняващи обезлиствания на обширни площи. Сериозни са щетите и от гъбните заболявания.

Поддържането на горите в добро състояние се осъществява чрез прилагане на безвредни биологични лесозащитни мероприятия и средства. Все по-широко се застъпва екологичният подход в лесозащитата

3.2.2 Основни проблеми и предизвикателства

- Глобалните промени в климата в посока “засушаване”, с очаквано влошаване на здравословното състояние на насажденията в ниските райони и необходимостта от адаптиране на горите и подобряване на тяхната устойчивост.

- Наличие на големи площи борови монокултури на неподходящи месторастения в долната лесорастителна зона, които в следствие въздействието на биотични и абиотични фактори постепенно деградира.
- Сериозни поражения от кореновите гъби в иглолистните гори, създадени върху бивши земеделски земи и от сърцевинно гниене в смърчовите и букови гори.
- Ограничено се прилагат лесозащитни мероприятия в горите, изключителна държавна собственост.

3.2.3 Стратегическа цел

Подобряване устойчивостта и здравословното състояние на горите, вкл. адаптационната им способност към климатичните промени и антропогенните натоварвания.

3.2.4 Стратегически действия

№.	Действия	Приоритет
1	Подобряване на институционалния капацитет и усъвършенстване на системата за мониторинг на горските екосистеми.	1
2	Разработване и приложение на система за оценка на риска и на икономическите вреди от насекомни вредители и болести	3
3	Приоритетно използване на биологични методи и средства за борба с болестите и вредителите в горите.	2
4	Използване на част от средствата, постъпващи от санкциите и таксите при контрола върху атмосферното замърсяване за обезщетение на причинени вреди на горите.	2
5	Реализиране на регионални програми за подобряване устойчивостта на иглолистните монокултури и широколистните гори в долния лесорастителен пояс.	1

3.3 ОПАЗВАНЕ НА ГОРИТЕ ОТ ПОЖАРИ

3.3.1 Сегашно състояние

Горските пожари ще продължат да представляват значителна заплаха за горите на страната, независимо че в края на XIX и началото на XX век са опожарявани средно по 3000 ha годишно, до средата на XX век – по 1600-1800 ha, а през 50-те до 80-те години – по 800 -1000 ha.

През последните 10 години проблемът доби кризисен характер, а за 1999-2001 г положението може да се определи като катастрофално. Общо от 1991 до 2000 г са опожарени 113.4 хил. ha горски площи (около 3.9 % от горската площ на страната), като само за последната година са опожарени 57.4 хил. ha.

Съгласно статистиката за последните 14 години в горския фонд на страната се регистрират средно - годишно около 500 бр. пожари, при което се засягат около 11 000 ха горски територии. Щетите за периода се оценяват на средно 13 млн. лева годишно.

Анализът на предпоставките, причините и факторите водят до извода, че България по параметри на пожарния риск в горите се приобщава към традиционно опасния в пожарно отношение район на Средиземноморието.

Промяната в политиката на МЗГ и НУГ през последните години по отношение опазването на горите от пожари - предприетите нормативни и административни мерки, както и благоприятните климатичните условия повлияха за значителното намаляване на броя на пожарите и нанесените щети в горите

През 2002-3 г. беше разработена и стратегия за опазване на горите от пожари. Нейните стратегически постановки са приети за част от този документ..

3.3.2 Основни проблеми и предизвикателства

- Глобалното изменение на климата в посока “засушаване”, с очаквана промяна на растежните условия, особено в ниските райони.
- Забраната за палене на стърнища в ЗОЗЗ продължава да оказва негативен ефект, поради масовото несъобразяване на земеделските стопани с нея.
- Ненавременен и пълно финансиране на противопожарните мероприятия в горските територии и в близост до тях.
- Липсата на специализирани високо-проходими автомобили и оборудване за патрулиране и първоначална атака на пожара са ограничаващ фактор.
- Недобро взаимодействие с другите държавни институции, общините и частните собственици на гори по отношение на превантивните действия и гасенето на горски пожари
- Липсва единна информационна система за откриване, отчет и анализ на горските пожари в страната.
- Недостатъчна превантивната дейност за опазването на горите от пожари сред обществеността и подрастващите

3.3.3 Стратегическа цел

Намаляване на пожарната опасност и създаване на предпоставки за навременното откриване и потушаване на горските пожари.

3.3.4 Стратегически действия

№.	Действия	Приоритет
1	Укрепване на междуведомствените взаимоотношения с цел опазване на горите от пожари	1
2	Своевременно изпълнение на предвидените противопожарни мероприятия в горите по изграждане и поддържане на необходимата инфраструктура	1
3	Разработване и внедряване на системи за оценка на текущата пожарна опасност и пожарния риск в горите	2
4	Създаване на единна информационна система за откриване, отчет и анализ на горските пожари в страната, базирана на наземно и геостационарно наблюдение	1
5	Осигуряване на необходимите технически средства за гасенето на горски пожари.	1
6	Създаване на качествено нова организация за работа сред населението и формиране на обществена нагласа за нетърпимост и недопускане на пожари в горите с акцент върху работата с подрастващите.	2
7	Промяна на нормативната база по отношение наложената забрана за палене на стърнища в ЗОЗЗ.	1

3.4 ОХРАНА НА ГОРИТЕ

3.4.1 Сегашно състояние

В последните години броят и размерът на нарушенията в горите поддържат относително високо ниво спрямо периода преди 10 години. Най-сериозните нарушения са свързани с незаконното ползване на дървесина. Значително е увеличен незаконния добив на дърва за горене. Нарушения като браконьерски лов, незаконно строителство в горите и прекомерно ползване на недървесни ресурси са все още проблем.

Почти $\frac{3}{4}$ (71%) от гражданите на България, посочват неправомерния добив на дървесина като най-сериозен или втори по важност проблем. В оценката следват горските пожари (35%) и браконьерството (25%) (НЦИОМ, 2003).

Нарушенията при ползването на горските, дивечовите и рибни ресурси, могат да се групират в три основни категории:

Първа категория - извършва се на битово ниво от местното население за задоволяване на собствените нужди от дървесина, месо и др. продукти. В този случай нарушенията са сезонни, неорганизирани и с по-малка единична щета.

Втора категория – извършва се от организирани престъпни групи с цел реализиране на значителни финансови печалби. Част от този род престъпления се организира с участието и на служители от държавните институции и най-вече служители по горите.

Трета категория - извършва се от фирмите ползватели на дървесина, като поради занижен контрол или чрез помощта на служители по горите се допуска извозване на неотчетена и неплатена дървесина.

Има прояви на занижена дисциплина и липса на отговорност сред някои от служителите в системата на горите, както и условия за увеличаване на корупцията в отрасъла.

Съществуват общини при които нарушенията в горите са достигнали размери, които застрашават не само екологичното равновесие, но и техните икономически перспективи за развитие.

Направените промени на нормативната база по охрана на горите в посока увеличаване на санкциите за нарушителите и пълномощията на служителите по охрана на горите допринесоха за подобряване на контрола.

Ефективността от прилагането на наказателните разпоредби, предвидени в горското законодателство, изразяващо се в наложени санкции е твърде ниска.

Решаването на проблемите, свързани със засилване прилагането на законодателството за горите и борбата с незаконните сечи и търговията с незаконно добита дървесина имат и международно измерение и са обект на дискусия в Министерския процес ENA FLEG за Европа и Северна Азия. Декларацията и индикативният списък на действия бяха приети с активното участие на България по време на Конференцията в Санкт Петербург – 25.11. 2005 г.

3.4.2 Основни проблеми и предизвикателства

- Допуснатото политическо вмешателство при формирането на кадровата политика и вземането на решения.
- Недостатъчна материално-техническа обезпеченост на горската стража.
- Неэффективна система за реализация на наказателните постановления.

- Неадекватно заплащане труда на служителите по горите, заети с охраната, водещо до намалена мотивация и предпоставки за корупция. В задълженията на един горски стражар със средна работна заплата за страната, влиза охраната на средно 1500 ha горски фонд и дървесина на стойност около 5 млн. лв.
- Предпоставки за корупция в сектора, в следствие на натрупани нецелесъобразни структурни и функционални промени.
- Липса на адекватна система за повишаване квалификацията на горската стража.
- Пропуски в нормативната уредба, позволяващи безнаказаност за нарушенията в горите.
- Погрешни модели на управление на горските ресурси през последните 10г., благоприятстващи нарушенията.
- Недостатъчна дейност по формиране на обществена ангажираност по проблемите и участието на обществеността в охраната на горите.
- Недостатъчна социална култура на част от населението в съчетание с ниско жизнено равнище поради безработица.
- Липса на ангажираност на собствениците на гори и общините по охраната на горите, в резултат на пропуски в законовата уредба.

3.4.3 Стратегическа цел

Реализиране на нов модел на охрана на горите от посегателства и нарушения, осигуряващ ефективно правоприлагане, активна превенция и повишена обществена нетърпимост и ангажираност

3.4.4 Стратегически действия

№.	Действия	Приоритет
1	Прилагане на система от мерки за борба с корупцията, незаконния добив на горски продукти и търговията с тях и другите незаконни посегателства върху горите и горските ресурси.	1
2	Повишаване на ресурсното и техническо обезпечаване, квалификацията и заплащането на служителите по охрана на горите.	1
3	Разработване и прилагане на национален план за изпълнение Декларацията от Санкт Петербург от процеса ENA FLEG	1
4	Предприемане на административни и структурни промени с цел подобряване на ефективността на горската стража.	1
5	Активизиране дейността за формиране на обществена позиция (ангажираност), интегриране на собствениците на гори и НПО в дейностите по опазване и охрана на горите и издигане на професионалния и социален статут на горските стражари.	1
6	Подобряване ефективността на административната система за контрол на законосъобразността на действията в горите и търговията с горски продукти	1
6	Изграждане на нормативна система за защита на кадрите, работещи на различни нива в системата на горите	1

3.5 ПОЛЗВАНЕ НА ДЪРВЕСИНА

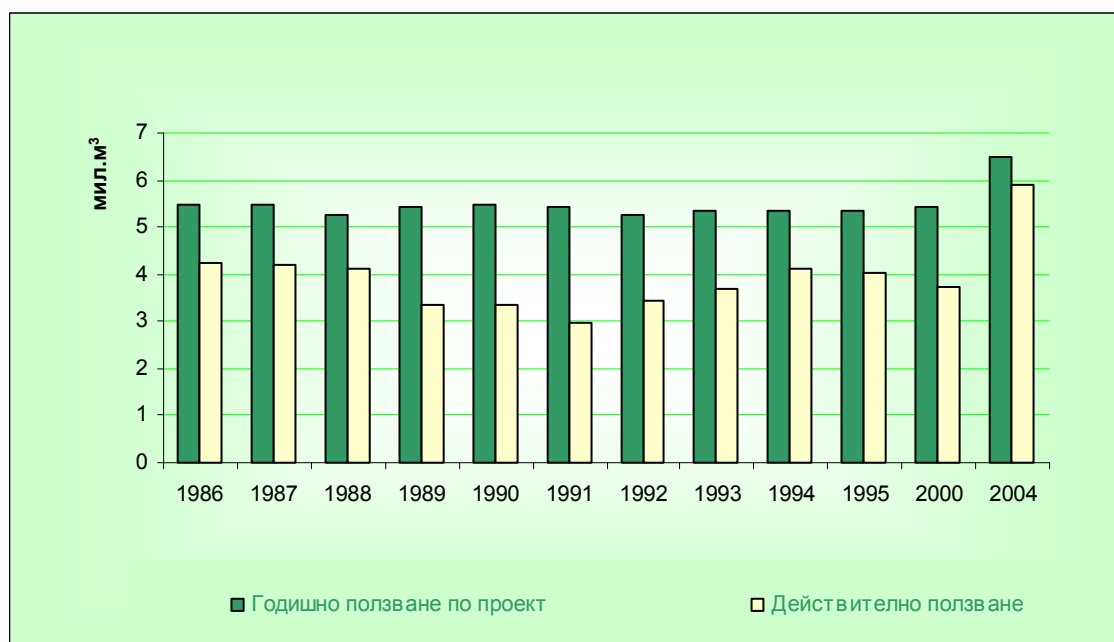
3.5.1 Сегашно състояние

Предвиденият по лесоустройствен проект средногодишен добив на дървесина за периода 1996-2004 г. е 5.2 млн. м³. Планираното количество е под прираста, като достига само 37 % от него. Отчетеният средногодишен добив на обла дървесина за същия период е 4.4 млн.м³, от които 72% са за промишлен дърводобив и 28% за местното население (Фигура 4).

Употребата на дърва за огрев през последните 8 години е нараснало повече от 3 пъти.

Около 34% (1.1 млн.м³) от средногодишния промишлен дърводобив е на иглолистната дървесина, а 66% или 2.1 млн.м³ - на широколистната. По категории дървесина – едра, средна, дребна и дърва за горене, разпределението при иглолистната дървесина в проценти е съответно 37:34:15:14, а при широколистната – 18:15:4:63.

Фигура 4. Планирано и действително ползване на дървесина за периода 1986 – 2004 г.

Ползването от горите, по експертни оценки, може да достигне 7 млн.м³ (3 млн.м³ от отгледни и 4 млн.м³ възобновителни сечи) към 2015 г. и 8,5 млн.м³ (4,2 млн. м³ от отгледни и 4.3 млн. м³ от възобновителни сечи) към 2020 г. Разпределението на предвидената за сеч дървесина се очаква да бъде в съотношение 40 % от иглолистните гори и 60 % от широколистните. Нарастването на потреблението на дървесина, особено на дървесина за енергия, е световна тенденция, която също ще има влияние върху бъдещето ползване от българските гори.

3.5.2 Основни проблеми и предизвикателства

- Влошаване на икономическите и организационни условия за реализиране на предвиденото по лесоустройствените проекти ползване. Това в дългосрочен план може да се отрази неблагоприятно върху производителността и устойчивостта на горите и икономическата жизненост на горския сектор като цяло.
- Ниско ниво на техническа обезпеченост на дърводобива.

- Недостатъчна пътна мрежа (средна гъстота 7.9 m/ha) и лошо състояние на съществуващата инфраструктура
- Ниско ниво на квалификация на работниците в дърводобива.
- Несъвършенна система за информация и оценка на търсенето и предлагането на дървесина.
- Ползване на дървесина предимно през активния вегетационен период, което е неблагоприятно за нейното качество.
- Увеличено и неравномерно по време, относно предвиденото в ЛУП, ползване от частните и общински гори

3.5.3 Стратегическа цел

Създаване на нормативни, икономически, технологични и организационни условия за оптимално използване на дървопроизводствения потенциал на горите при запазване и подобряване на средообразуващите им функции.

3.5.4 Стратегически действия

№.	Действия	Приоритет
1	Реорганизация планирането на ползването на дървесина с оглед постигане на баланс между предлагането и търсенето на дървесина, съобразен с предвижданията на ЛУП	1
2	Постепенно повишаване на нивото на ползване до 7.0 млн. м ³ към 2015 г	1
3	Създаване на условия за модернизиране на дърводобивната техника и приложението на съвременни технологии в дърводобива, включително чрез използването на фондове от ЕС.	1
4	Приемане и реализиране на национална програма за развитие на горско-пътната мрежа с оглед достигане на средна гъстота 15 m/ha.	1
5	Насърчаване ползването на дървесна биомаса за енергия.	2
6	Разработване на национална система за повишаване квалификацията на работещите в дърводобива.	2
7	Въвеждане на нови методи и системи за търговия с дървесина – борси за ценни дървесни сортименти, електронна търговия, дългосрочни договори и др.	2
8	Усъвършенстване на системата за маркетинг на пазара на дървесина.	2
9	Подобряване координацията между участниците и оптимизиране на веригата “гора – краен продукт”	3
10	Подобряване ефективността от прилагането на всички форми на ползване на дървесина в държавните гори, в условията на действаща пазарна икономика	2

---

4 НЕДЪРВЕСНИ ГОРСКИ РЕСУРСИ

4.1 ЛОВНО СТОПАНСТВО И ЛЮБИТЕЛСКИ РИБОЛОВ

4.1.1 Сегашно състояние

В резултат на провежданата политика, в началото на 90-те години на миналия век в България са достигнати най-високите запаси от благороден елен, елен лопатар и сърна за века. Работено е в трите направления – защита и запазване на генофонда, запазване и обогатяване на видовото разнообразие и защита и подобряване на екологическите условия на дивечовите местообитания. Доброто поддържане на условията на местообитанията, правилната селекция и стопанисване доведоха до значими успехи в ловното стопанство.

Еленът лопатар и муфлонът са успешно интродуцирани в цялата страна. Запасите на някои видове дребен дивеч са поддържани на високо ниво с изкуствено произвежданите и разселвани в природата фазани, кеклици и полудиви патици. Изградена е мощна производствена база за изкуствено производство на дивеч от държавата и ловно-рибарския съюз.

Провеждани са системни мерки за зарибяване на водни басейни за нуждите и развитието на любителския риболов, но не е следено за генетичните характеристики на зарибителния материал, като при това са извършвани и разселвания на неместни видове. Това води до влошаване състоянието на популациите на естествено разпространените местни видове риби, а и на други водни организми.

През последните 12 години има тенденция на спад в числеността на основните видове дивеч (благороден елен, сърна, елен лопатар, дребен дивеч). Числеността на дивата свиня е стабилна и тя все повече се налага като основен ловен вид в страната. Повечето от производствените стопанства работят с 15 – 20 % от капацитета си поради което фазанът и тракийският кеклик се срещат вече съвсем ограничено.

Съществуващите проблеми доведоха до влошаване на финансовите резултати от ловностопанската дейност. Размерът на ползването чрез организирания ловен туризъм варира от 5 до 20% при различните видове от разрешеното годишно ползване на дивеча.

Въпреки всичко, към лова и любителския риболов е насочен нарастващ интерес от страна на обществото. Броят на регистрираните ловци в България е 130 000. Любителите риболовците са около 77000. Около 85% от територията на страната е предоставена за стопанисване и ползване в ловностопанско отношение на СЛРБ.

Нормативните промени в последните години позволиха въвеждането на нови методи за стопанисване на дивеча – аренда в част от държавните ловностопански райони и създаването на *Държавните Дивечовъдни Станции (ДДивС)* като самостоятелни стопански субекти.

С функционирането на ДДивС се поставиха основите за последователно решаване на проблемите, довели до срива в българското ловно стопанство, стабилизиране и прираст на дивечовите популации в районите им, както и увеличаване на инвестициите за дивечовъдството.

4.1.2 Основни проблеми и предизвикателства

- Общата тенденция на влошаване състоянието на дивеча и намаляване на запасите му, в резултат от браконьерството, хищниците и неефективното управление и охрана не е преодоляна.
- Не добра координация и съгласуваност в действията с ловно-рибарските сдружения по опазването и подобряването състоянието на дивеча и популациите на рибите.
- Влошаване условията за любителски риболов и пренебрегване на зарибяването на изкуствените обекти.
- Финансирането от страна на държавата не е адекватно на необходимостта за запазване и увеличаване на запасите на дивеча и рибите.
- Влошаване условията за естественото разпространение на местните видове риба и намаляване на рибните запаси в следствие строителството на Мини ВЕЦ.

4.1.3 Стратегическа цел

Подобряване състоянието на популациите на дивеча и рибите като условие за устойчиво развитие на горския сектор, селските и планински райони.

4.1.4 Стратегически действия

№.	Действия	Приоритет
1	Приемане и реализиране на Национална програма за развитие на ловното стопанство.	2
2	Увеличаване на дивечовите и рибни запаси до научно-обосновано ниво.	1
3	Изграждане на динамична база данни за дивечовите запаси по региони, полово съотношение, възрастова структура и трофейни качества.	2
4	Регулиране запасите на хищниците и значително намаляване броя на скитащите кучета чрез използване на незастрашаващи биологичното разнообразие методи.	1
5	Подобряване на нормативните документи и предвиждане на по-строги административно-наказателни мерки срещу браконьерството	1
6	Подпомагане възстановяването на рибните ресурси чрез подобряване условията за размножаване на рибите и състоянието на водните обекти, както и чрез разселване на местни видове в обектите за любителски риболов.	2
7	Подобряване на координацията между държавната администрация, СЛРБ и НПО чрез въвеждане на ефективни механизми на икономически взаимоотношения.	3
8	Укрепване капацитета на охраната на лова с оглед адекватно прилагане на законодателството.	2
9.	Създаване условия за привличане на инвестиции от заинтересовани инвеститори в укрепването и развитието на ловното стопанство.	1

4.2 ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ, ГЪБИ, ГОРСКИ ПЛОДОВЕ И ДРУГИ

4.2.1 Сегашно състояние

Страната разполага със значим ресурс от лечебни растения – 741 растения от българската флора се използват, под различна форма, като източник на дроги. Около 20 вида растения са източник на горски плодове, а 10 вида гъби имат промишлено или търговско значение. За България е характерна употребата на много растения в народната медицина, традиционното ползване на билки в диво състояние, както и износът на големи количества. България изнася годишно около 15,5 хил. тона билки при ясно изразена тенденция за увеличаване на това количество, чиято стойност е около \$35,5 млн. (United Nations Statistic Division).

Въпреки добрите позиции на световния пазар и дългогодишните традиции, в сега съществуващата практика се пренебрегват някои възможности за реализиране на приходи от недървесни ресурси, включително: производство на култивирани, лечебни, ароматни и маслодайни растения, производство на етерични масла от иглолистата и кората, фуражи, балсамова смола и растителни дъбилни материали. Сериозни възможности съществуват и в оползотворяването на остатъчната след сечта биомаса.

4.2.2 Основни проблеми и предизвикателства

- Не се отчита потенциалът за получаване на приходи от дейности по използване на недървесни ресурси при управлението и устройството на горите.
- Не се прилагат съвременни научно-обосновани методики за инвентаризиране и картиране на недървесните горски ресурси, което води до нереалната им оценка.
- Неефективен контрол от страна на компетентните държавни органи при ползването на ресурса.
- Неприлагане на добрите практики за култивиране на лечебни растения, горски плодове и диворастящи гъби. Липса на достатъчен посевен и посадъчен материал за култивирането им.

4.2.3 Стратегическа цел

Създаване на нормативни, икономически и организационни условия за оптимално и устойчиво ползване на недървесните горски продукти при увеличаване на пазарния им дял на световния пазар”.

4.2.4 Стратегически действия

№.	Действия	Приоритет
1	Въвеждане на инвентаризация, картиране и оценка на ресурса при устройството на горите и осъществяване на необходимия мониторинг върху провежданите дейности.	1
2	Поощряване създаването на преработвателни мощности.	1
3	Насърчаване култивираното отглеждане на лечебни растения, диворастящи гъби и горскоплодни видове.	3
4	Определяне на допустимото ползване и прилагането на щадящи технологии за събиране на недървесните горски ресурси.	2
5	Определяне на райони в държавните и общински гори, в	2

	които е допустимо ползването на недървесни горски ресурси за лични нужди.	
6	Въвеждане на нова организация на ползването(обвързване на ползвателя с територията за ползване), с цел постигане на по-високи приходи за собствениците.	2
7	Повишаване обхвата и качеството на програмите за обучение за недървесни горски продукти в специализираните средни и висши учебни заведения	2

5 БИОЛОГИЧНО И ЛАНДШАФТНО РАЗНООБРАЗИЕ. ЗАЩИТЕНИ ПРИРОДНИ ТЕРИТОРИИ

5.1.1 Сегашно състояние

Управлението на българските гори е ключов фактор за опазване на биологичното и ландшафтно разнообразие у нас. Земите и горите от ГФ на България съхраняват:

- над 80 % от защитените видове растения;
- над 60 % от застрашените от изчезване видове животни;
- над 60% от приоритетните за опазване видове местообитания;
- осем от дванадесетте ландшафтни комплекса определени в Националната стратегия за опазване на биологичното разнообразие като уникални и представителни за българското биологично разнообразие;
- популациите на 43 световно застрашени видове.

10% от българските гори попадат в границите на защитени територии.

Увеличаването на ползването от горите през последните сто години и националното икономическо развитие е довело до:

- използване на все-повече горски площи и все по-разнообразни продукти от гората;
- фрагментиране на горските екосистеми;
- хомогенизация на горските насаждения по структура, видов състав и възраст;
- значими промени в биологичното и ландшафтно разнообразие в следствие на горските пожари.

Всички тези фактори водят до трайна и безвъзвратна загуба на биоразнообразие в българските гори на генетично, видово и екосистемно ниво.

5.1.2 Основни проблеми и предизвикателства

- Липса на цялостна система за събиране и обмен на информация, оценка и мониторинг на наличното биологично разнообразие в горските екосистеми.
- Практика на устройство на горите, която не отчита съществуващото биологично разнообразие и съответно не формира цели в тази област.
- Крайно недостатъчни инвестиции в защитените територии, стопанисвани от МЗГ.
- Недостатъчен брой и квалификация на персонала в НУГ и поделенията му по отношение проблемите свързани с опазване на биологичното разнообразие.
- Увеличаване на бариерите пред миграцията на видове, в следствие реализирането на големи инфраструктурни проекти в областта на транспорта и енергетиката.
- Не напълно развита система за опазване на горските генетични ресурси.
- Липса на специализирани научни разработки, насочени към оценка на влиянието на горскостопанските практики върху биологичното и ландшафтно разнообразие.

- Липса на законодателство, регламентиращо изискванията за опазване и управление на ландшафтите и непълнота на законодателството за опазване на биоразнообразието.
- Националната екологична мрежа ще включва не по-малко от 30% от горите на България

5.1.3 Стратегическа цел

Опазване и възстановяване компонентите на биологичното и ландшафтно разнообразие чрез интегриране на конзервационните цели в горскостопанските практики, изграждане на адекватни системи за "in-situ" и "ex-situ" съхраняване и природосъобразно управление на горите.

5.1.4 Стратегически действия

№.	Действия	Приоритет
1	Въвеждане на система за идентификация на ключови компоненти на биологичното разнообразие, мониторинг, обмен и публичност на добитата информация.	2
2	Преценка на сега прилаганите лесоустройствени методи, по отношение на биологичното и ландшафтно разнообразие и въвеждане на международни методики, доказали своята ефективност.	1
3	Повишаване на институционалния капацитет и подобряване квалификацията на персонала в институциите от горския сектор, отговорни за запазване на биологичното и ландшафтно разнообразие.	2
4	Усъвършенстване на нормативната база за горите с оглед отразяване целите за опазване на биологичното и ландшафтно разнообразие.	2
5	Разширяване на системата от защитени територии и зони чрез изграждане на Национална екологична мрежа в ГФ в съответствие с изискванията на НАТУРА 2000.	1
6	Подкрепа за възстановяване на деградирани екосистеми, местообитания и популации на застрашени видове и екосистеми.	2
7	Усъвършенстване на технологиите и методите за използване на горските ресурси с цел максимално ограничаване на свързаните с него щети.	1
8	Развитие на системата "ex situ" за съхраняване на генетичното разнообразие и изграждане на система от действия с оглед опазване на местния генофонд.	2
9	Увеличаване на финансирането за мероприятия свързани с опазването на биоразнообразието горите и в защитените територии.	1

6 СОЦИАЛНИ ФУНКЦИИ НА БЪЛГАРСКАТА ГОРА

6.1.1 Сегашна ситуация

Основната социална функция на горския сектор е осигуряването на заетост и поминък за населението в планинските и селски райони и е важен фактор за намаляване на

безработицата. Около 35 хиляди човека работят в горския сектор, като по-голямата част от тях са ангажирани в горската индустрия. Устойчивото управление на горите и опазването на биоразнообразието създава допълнителни възможности за поддържане атрактивността на селските райони и развитието на редица дейности, създаващи заетост, чиито потенциал все още не е използван пълноценно .

Българският горски сектор изпълнява и редица други социални функции:

- осигурява достъп до среда за рекреация и туризъм;

Социологичните проучвания сочат, че над 65 % от населението на страната използва горите като място за туризъм и рекреация.

- безвъзмезден източник на билки, горски плодове и гъби за лично ползване;

Една четвърт от домакинствата в страната употребяват с различна интензивност природните ресурси - събират гъби, билки, горски плодове, а през последните години относителният им дял се увеличава.

- източник на дървесина на субсидирана цена за определена част от населението на страната;

Рязко се увеличава ползването на дървесината за отопление и домакински нужди. През последните години броят на домакинствата използващи дърва за битови нужди се е удвоил и е достигнал 40 %.

Политиката на ползване на дървесината има и социална ориентация по отношение на ползване от местните домакинства (местно население). През периода 1996-2004 над 25 % от добиваната дървесина или около 0,9 млн. m³ годишно е предназначена за това население. Около 81 % от разпределения обем е дърва за горене, останалото е строителна дървесина.

- гората изпълнява почвозащитни, противоерозионни, водозащитни, водорегулиращи, здравни и други полезни функции;

Понастоящем липсва официална оценка на значението на тези функции. Разходите по създаването на тези гори и пропуснатите ползи при тяхното усложнено управление и затруднено ползване са за сметка на техния собственик.

- Гората има естетическо, културно, историческо, духовно, научно и образователно значение за българския народ.

6.1.2 Основни проблеми и предизвикателства

- Развитието на горския сектор е важен резерв за осигуряване на допълнителна заетост за населението в планинските и селски райони и фактор за намаляване на безработицата
- Няма обвързване между приходите, които се формират от нематериалните горски ползи и разходите за поддържане и възпроизводството на горските екосистеми.
- Собствениците на гори заплащат разходите за социалните и екологични функции, а приходите остават в ползвателите на тези функции
- “Социалното” подпомагане чрез преференции в ползването и цените е все още безадресно и създава условия да се потребява, както от нуждаещи се, така и от хора с добър материален статус.
- Правото за безвъзмездно лично ползване на билки, гъби и горски плодове влиза в противоречие с правата и икономическите интереси на недържавните собственици на гори
- “Социалната субсидия” за предоставяне на строителна дървесина и дърва за огрев по линия на местното население не е ясно регламентирана.

6.1.3 Стратегическа цел

Увеличаване на заетостта в горския сектор и неговата роля като източник на социални ползи от горите.

6.1.4 Стратегически действия

№.	Действия	Приоритет
1	Подкрепа за създаване на заетост, основаваща се на развитието на нови дървесни и недървесни продукти в горите	1
2	Разработване и прилагане на методика за оценка на социалните функции и рекреационния потенциал на горите.	2
3	Интегриране на културно-историческото и духовно наследство в управлението на горите.	3
4	Разработване на механизъм за комерсиализация (валоризация) на екологичните ползи от горите.	1
5	Промяна на законодателството свързано с управлението на водите, горите, лечебните растения, защитените територии и туризма с цел гарантиране правото на собствениците на гори да получават справедлива компенсация за социалните и екологични функции които изпълняват техните гори	1

7 ТУРИЗЪМ И РЕКРЕАЦИЯ

7.1.1 Сегашно състояние

Българските гори имат висок потенциал за развитие на туризъм и рекреация. Съществуват редица традиционни форми на туризъм с широка популярност - ски и планински туризъм, ловен и риболовен туризъм. Други форми, макар и бавно, също придобиват популярност през последните години - екологичен туризъм, селски туризъм. Ловният туризъм е водещ в управлението и ползването на този тип ресурси в рамките на горския сектор.

Приета е Национална стратегия за екотуризма.

7.1.2 Основни проблеми и предизвикателства

- Специализираната туристическа инфраструктура в горите е слабо развита.
- В национален мащаб липсва информация за възможностите за туризъм и реклама. Туроператорите предпочитат традиционните дестинации (море, ски курорти, културни и исторически забележителности).
- Населението в планинските и полупланинските райони с малки изключения не отчита туризма като възможен поминък. В голяма част от случаите се изразява определено недоверие към надеждността на такъв вид поминък.
- Като цяло пазарната ниша не е заета, т.е. горите не се експлоатират в достатъчна степен като ресурс за туризъм и рекреация.
- Собствениците на гори не са достатъчно компетентни и финансово обезпечени, за да отделят необходимия финансов ресурс за инвестиции.

7.1.3 Стратегическа цел

Развитие и експлоатация на туристическия потенциал на горите. Интегриране на туристическия бизнес в традиционните дейности по управление на горите.

7.1.4 Стратегически действия

№.	Действия	Приоритет
----	----------	-----------

1	Увеличаване на инвестициите, които да съдействат за максимално използване на съществуващия потенциал (сътрудничество с туристически агенции, обучение, реклама, развитие на инфраструктурата и др.).	1
2	Оценка и анализ на туристическите ресурси на местно и регионално ниво.	2
3	Създаване на бизнес партньорства между държавната горска служба и туристическия бизнес.	2
4	Ефективна междуведомствена координация при изпълнение на националната стратегия за развитие на екотуризма.	1

8 ГОРСКА ПРОМИШЛЕННОСТ

8.1.1 Сегашно състояние

В горската промишленост са застъпени всички видове производства на база дървесина с изключение на производството на медиапан /плочи от дървесни влакна със средна плътност/. Преобладават малките предприятия. Като цяло оборудването е амортизирано и неефективно, остро се чувства липсата на сушилни за масивна дървесина. Натоварването на мощностите на по-голяма част от предприятията в горско промишления сектор, с изключение на големите дървопреработващи предприятия, е под 50 % от капацитета им. За да се повиши технологичното ниво са необходими сериозни инвестиции.

След 1989 г. горската промишленост бележи рязък спад, но след 1997 г. производството на продукти от дървесина и мебели непрекъснато се увеличава. Благоприятно се отразиха сериозните инвестиции в някои от бившите големи държавни предприятия, произвеждащи плочи от дървесни частици (ПДЧ), както и в целулозната и хартиената промишленост. Отрасялът има положително външнотърговско салдо и през 2001 износът на продукти от дървесина е бил 3.5 пъти по-висок от вноса.

Производството на мебели непрекъснато нараства и мебелните предприятия запазват потенциал да се конкурират успешно на вътрешни и външни пазари, произвеждайки относително широк спектър продукти. България е износител на мебели от дървесина и обема на износа постепенно се увеличава. Същото с отнася и за вноса, като износната стойност е 2.6-2.7 пъти по-голяма от вноса.

Конкурентни предимства на българската дървообработваща и мебелна промишленост са: съотношението "качество/цена" на продукцията, ниската цена на труда и наличието на квалифицирани специалисти. Главните недостатъци са остарялото оборудване, липсата на качествен контрол, лошото управление и маркетинг. Предприятията не полагат усилия за въвеждане на европейските норми и стандарти за производство, изискващи се от разработването и внедряването на Системи за управление на качеството.

8.1.2 Основни проблеми и предизвикателства

- Производствените процеси са затруднени от несигурен достъп до суровина.
- Загубени са пазарни позиции за изделията на мебелната и дървообработваща промишленост. На ниско ниво е управлението на предприятията като цяло.
- Недостатъчна степен на хармонизация на българските с международните стандарти и норми за управление на качество. В малко на брой предприятия са въведени европейски норми и изисквания.

- Високи изисквания и гаранции за обезпечаване на кредити от финансовите институции в България.
- Неяснота по отношение на количеството, качеството и териториалното разпределение на разрезите за увеличаване на дърводобива в средносрочен и дългосрочен план.

8.1.3 Стратегическа цел

Изграждане на ефективна и конкурентноспособна горска промишленост за преработване на добиваната в страната дървесина и постигане на годишен ръст в производството и износа от 2-4 %.

8.1.4 Стратегически действия

№.	Действия	Приоритет
1	Стимулиране на инвестициите в първичната преработка на дървесината и производството на мебели.	1
2	Създаване на мощности за преработка на средна и дребна нискокачествена дървесина, вкл. и за енергия.	1
3	Създаване на икономически условия за поощряване на потреблението на дребноразмерна дървесина, добита от отгледни сечи.	2
4	Изграждане на национална информационна система за добиваната дървесина по видове и сортименти, като част от организация, при която се предлага добита дървесина от склад.	1
5	Ускоряване процеса на въвеждане стандартите, нормите и изискванията на ЕС в отрасъла.	2
6	Изграждане на Технологичен център за събиране и разпространяване на информация, изпитване качеството на материалите и мебелите, подготовка и усъвършенстване на кадри.	3
7	Насърчаване и подпомагане износа на продукти от горската промишленост с оглед постигане на ръст от 2-4 % годишно.	1

9 РОЛЯ НА ДЪРЖАВАТА

9.1.1 Сегашно състояние

Държавата изпълнява 4 функции по отношение на горите:- (а) **Регулаторна** – формулиране на горска политика и изготвяне на законодателство; (б) **Контролна** – контрол по прилагане на законодателството и поднормативните актове във всички гори, без значение на собствеността; (в) **Подпомагаща** – действия за осигуряване на дългосрочните функции на горите и насърчаване развитието на сектора; и (г) **Собственическа** – управление на държавната горска собственост.

Общата административна отговорност по въпросите, свързани с горите, принадлежи на Министерството на Земеделието и Горите (МЗГ), чрез Национално управление по горите (НУГ), което е отговорно и за осъществяване на горската политика. НУГ отговаря за почти всички държавни и обществени функции на горския сектор (законодателство, защита на горите, контрол, планиране, развитие и изследване) и е организирано на 3 нива – централно управление, 16 РУГ, 141 ДЛ, 37 ДДивС и 18 специализирани структури.

МОСВ упражнява публични и стопански функции в Националните паркове и резервати, създадени върху горски територии. Министерството на Икономиката е отговорно за дървообработващата и мебелната промишленост чрез формулиране на политиката, стратегията и мониторинг на дейностите относно тяхната законосъобразност. Областните дирекции “Земеделие и гори” също изпълняват функции по въпросите на горите в региона, за който отговарят без да участват пряко в управлението.

Последната реформа на държавната горска администрация е от 1997 г. и имаше за цел административното отделяне на контролните функции от изпълнението на стопанските дейности. Закрито е самостоятелното горско ведомство, Националният фонд “Българска гора” и е въведен механизъм на финансиране, като част от Закона за държавния бюджет, при което системата на НУГ е изцяло зависима от бюджета. Съгласно въведените принципи на бюджетиране, зануляването на бюджетните сметки в края на всяка година създава трудности във финансирането на НУГ. Тези правила не съответстват на спецификата на дейността в горското стопанство. Наблюдава се тенденция за постепенно “оттегляне” на държавата от финансирането на сектора (за охрана на горите и управление на защитените територии, отговорност на МЗГ).

Приходите в сектора, от своя страна, са недостатъчни за обезпечаване на бюджета за необходимите лесокултурни мероприятия и за развитие на горската инфраструктура. Натрупването на проблеми от неефективното управление на сектора доведоха до влошаване състоянието на горите и крайно негативни резултати в развитието на сектора, чието преодоляване изисква огромни инвестиции.

Основната нормативна уредба в областта на горите включва: Закон за горите, Закон за възстановяване на собствеността върху горите и земите от ГФ и Закон за лова и опазване на дивеча, както и Закона за защитените територии, Закона за биологичното разнообразие и др. Въз основа на разпоредбите в тях са изготвени нормативни документи, които подпомагат точното и цялостно прилагане на законодателството.

Управлението на горите зависи силно и от прилагането на голям брой общи и специализирани закони като Закона за държавната собственост, Закона за околната среда, Закона за устройство на територията и т.н. В някои случаи липсва достатъчна съгласуваност между целите и специфичните разпоредби на тези закони с горското законодателство.

Горското законодателство е хармонизирано със това на ЕС.

По отношение на горския сектор обществото вижда намесата на държавата като легитимна и необходима. Повечето граждани (52%) смятат, че държавните структури най-добре ще управляват горите. Привържениците на частната форма на управление са малцинство (14%), което е по-малко и от дела на тези, които гласуват доверие на местната администрация (17%). Тези настроения в обществото се допълват и от факта, че 85% от българите са за умерен или пълен държавен контрол върху недържавните гори (НЦИОМ, 2003).

9.1.2 Основни проблеми и предизвикателства

- Действащата нормативна база за горите е често променяща се, сложна и рестриктивна.

- Системата на управление е централизирана и не достатъчно ефективна. Съществува прехвърляне на отговорност за вземане на управленски решения от долно на по-високо административно ниво.
- Начинът на стопанисване на горите след 1997г., води до изчерпване на активите и изтощаване на горските ресурси поради недостатъчните инвестиции.
- НУГ, работейки като второстепенен разпоредител с бюджетни кредити не може да отговори в достатъчна степен на осъществяването на основните дейности и мероприятия в горите.
- Държавната администрация изостава от съвременните изисквания за работа с недържавните собственици на гори
- Административният капацитет и техническото оборудване на управленските структури е на незадоволително ниво, което пречи на тяхната ефективност и не съответства на очакванията на обществото.
- Системата на управление и контрол е неефективна и създава предпоставки за корупция и небрежно отношение на служителите към техните задължения
- Финансирането на сектора не предоставя възможности за нарастване на ефективността и мотивацията на административния персонал.
- Управлението на персонала в системата на горите в голяма степен е функция на политическо и икономическо вмешателство.
- Недостиг на административен капацитет за прилагане на горските мерки в Националния стратегически план за развитие на селските райони (СПРСР).

9.1.3 Стратегическа цел

Създаване на оптимална структура за управление на горския сектор, гарантираща изпълнението на публичните функции на държавата и ефективно управление на държавната горска собственост. Усъвършенстване на законодателството и модела на финансиране на сектора с оглед гарантиране на неговата финансова самостоятелност и икономическа жизненост.

9.1.4 Стратегически действия

№.	Действия	Приоритет
1	Създаване на национална структура за стопанисване на горския фонд и акумулиране на средства за възпроизводство, използваща всички начини на ползване от горите.	1
2	Създаване и прилагане на ефективен модел за самостоятелно управление на финансите в горския сектор, осигуряващ оптимален баланс на държавна финансова помощ и приходи от стопанска дейност.	1
3	Осигуряване на държавно финансово подпомагане на дейностите по охрана, контрол и опазване на горите и управление на защитените природни територии от горското ведомство.	1
5	Повишаване на административният капацитет на държавната администрация, чрез обучение и техническо обезпечаване за ефективно прилагане на мерките за горите и опазването на биоразнообразието в НСПРСР .	1
6	Усъвършенстване системата на работа, заплащане, отчетност и контрол на администрацията с цел намаляване на	1

	възможностите за корупция и подобряване на административното обслужване.	
7	Прилагане на атрактивни за инвеститорите модели за ефективно стопанисване на нископродуктивните гори.	1
8	Създаване на специализирани административни единици за недържавните гори в структурите на НУГ и РУГ за консултативно и административно обслужване, подпомагане на собствениците и контрол при стопанисване и управление на гори	2

10 ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ, ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

10.1.1 Сегашна ситуация

Обучението на специалисти за нуждите на горския отрасъл се извършва в Лесотехническият университет, в 24 средни професионални училища и в учебни центрове за краткосрочно обучение и повишаване на квалификацията. Счита се, че броят на ежегодно завършващите студенти и ученици по различните специалности е достатъчен да покрие нуждите на сектора.

Научно-изследователската дейност в областта на горското стопанство, горската промишленост и опазването на природните ресурси се извършва от Лесотехническият университет (ЛТУ), Института за гората при БАН (ИГ) и Опитните станции за бързо растящи горско-дървесни видове в Свищов и по дъбовите гори в Бургас. Научният потенциал на този етап се оценява като достатъчен да покрие основните научни направления и проблеми на горския сектор.

Научната тематика на научно-изследователските институции покрива фундаменталните и приложни аспекти на основните научни области и проблеми на горския сектор. Съотношението на фундаменталните и приложните научни изследвания в проценти е приблизително 30:70. Не се използват достатъчно възможностите за включването на българската горска наука в европейските рамкови изследователски програми.

Обективен индикатор на научната и научно-приложната активност е размерът на ежегодните инвестиции в науката (без разходите за издръжка на персонала). През 2002 г. Научно-изследователският сектор на ЛТУ е разполагал с 300 хил.лв., ИГ при БАН е имал на разположение 120 хил. лв. Приблизително половината от тези суми са инвестирани от НУГ, 30 % от международни проекти и останалите от МОСВ, МОН и други инвеститори.

10.1.2 Основни проблеми и предизвикателства

- Тенденция за влошаване на нивото на обучение поради нестабилност на образователната система, неадекватна на съвременните изисквания материално-техническа база, липса на мотивация за поддържане на преподавателския състав на високо ниво.
- Неефективна комуникация и координация между институциите при приемането на студенти и възможността за тяхната реализация в практиката.
- Подценено е обучението, насочено към подобряване на квалификацията на персонала в сектора.
- Недостатъчно финансиране на горската наука и образование.
- Нисък социален статус на горските работници и служители по горите, който се дължи на недостатъчното заплащане и непривлекателността на работата.

10.1.3 Стратегическа цел

Повишаване приноса на науката в устойчивото стопанисване и развитие на горския сектор и подобряване на образователната система и социалния статус на горските работници.

10.1.4

№.	Действия	Приоритет
1	Подкрепа за интегрирането на горската наука в европейското изследователско пространство	1
2	Предоставяне на средства в размер на 1 % годишно от бюджета на горското ведомство за реализиране на фундаментални и приложни научни изследвания за горския сектор	1
3	Оптимизиране на броя студенти и ученици, приемани ежегодно в ЛТУ и професионалните гимназии в съответствие с потребностите на практиката.	3
4	Въвеждане на програми и планове за образование и обучение в съответствие с потребностите на практиката, науката и образованието.	1
5	Възстановяване и усъвършенстване на системата за следдипломно обучение.	1
6	Създаване на центрове за обучение на горски работници и работници в горската промишленост.	2
7	Създаване на технологичен център за изпитване на качеството на дървените изделия.	3
8	Създаване на система за координиране на финансовите средства, осигурени за научни изследвания в областта на горския сектор.	2
9	Осигуряване на държавна подкрепа на частните горски собственици, чрез безплатно обучение и консултиране и повишаване на квалификацията на лесовъдите на частна практика.	1
10	Разработване и приложение на система за управление на персонала. Създаване на специализирано звено в държавната горска администрация за управление на човешките ресурси	1
11	Постигане на цялостно взаимно обвързване на правата, задълженията и отговорностите на страните в трудовия процес, както и финансиране на дейностите по осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд.	1
12	Оптимизиране броят и категоризация на училищата, подготвящи среден технически персонал за работа в горския сектор според програмите и материалната база.	2

11 СОБСТВЕНОСТ НА ГОРИТЕ

11.1.1 Сегашна ситуация

Държавната собственост върху горите и земите от горския фонд е преобладаваща в настоящия момент. Държавните гори се управляват съответно от НУГ – 82.1% и МОСВ – 3.6% (изключителна държавна собственост).

Недържавната собственост върху гори и земи от горския фонд представлява 20,7% от горския фонд на страната и е разпределена както следва: физически лица – 9,5%, общини – 9,3%, религиозни общности – 0,5%, училища, читалища, кооперации, търговски дружества и други юридически лица – 1,4%. Съотношението между видовете собственост в отделните региони на страната е различно и неравномерно.

Горите на частните собственици са с малка площ, повечето под 1 ха. Само 150 индивидуални парцела са по-големи от 50 ха.

Поради това, че в горското законодателство не са взети под внимание специфичните проблеми на недържавната собственост, съществуват трудности с нейното управление. Обществено значими функции като почвозащитни, противоерозионни и водоохранни ограничават правата на ползване, за което собствениците, включително и държавата остават невъзмездени.

Процесът на възстановяване правото на собственост върху горите и земите на общините и до известна степен на частните лица, все още не е приключил напълно и е съпроводен с конфликт на интереси и съдебни спорове, произтичащи от неустановена собственост, неизвършено обезщетение на собствениците за отнети гори, неизвършен въвод в собствеността и др.

Собствениците срещат редица затруднения при управление на собствеността си и не се подпомагат достатъчно от държавата. Общините са в началото на процеса по създаване на специализирани управленски единици, чийто статут, функции и отговорности подлежат на доуточняване.

Разпокъсаната и малка по площ горска собственост, големият брой собственици /над 1 милион/ и различните им интереси затрудняват обслужването и контрола върху дейностите в частните гори.

Прекъснатите традиции при стопанисване на частните гори и недостатъчният опит на собствениците и администрацията са причина за проява на някои негативни явления при ползване на собствеността – стремеж към провеждане на голи сечи, нелоялна конкуренция на пазара на дървесина, не възобновяване на изсечените площи и др.

Новите частни собственици нямат опит в стопанисването на горите, както и необходимите специфични знания и умения за управление на горите. Познаването на своите права и задължения също е ограничено. Въпреки съществуването на горски кооперации и някои сдружения на частни собственици на гори, все още нивото на асоцииране на недържавните собственици на гори е ниско, а и няма реално действаща тяхна национална структура.

Реализирането на програма САПАРД показва, че собствениците имат технически затруднения при достъпа до средствата за подпомагане. Процедурата за подаване на документи е доста сложна и част от собствениците имат затруднения при подготовката на документите си.

Налице са положителни резултати при утвърждаване на лесовъдските принципи при стопанисване на недържавните гори

1. Приета е нормативната уредба, която регламентира стопанисването и управлението на недържавните гори, макар тя все още да не удовлетворява в пълна степен интересите на собствениците

2. В НУГ и неговите структури са назначени специалисти за консултиране и обслужване на собствениците, но все още липсва достатъчен административен капацитет

3. Създадени са законови гаранции за устойчивото развитие на недържавните гори чрез регламентираната частна лесовъдска практика.

4. Поставено е началото на партньорство между НУГ и частно-практикуващите лесовъди

5. Собствениците на недържавни гори получават финансова подкрепа от държавата чрез безвъзмездна инвентаризация на горските ресурси, консултиране, лесозащитни мероприятия и др.

Индикатор за нарастващото значение на недържавните гори е ползването на дървесина през 2004 год. в размер на 1300 хил. м3 лежача маса, което представлява 22% от общото ползване от горите на България.

Недържавните горски стопанства имат важна роля за икономическата дейност в селските райони и се нуждаят от подобряване и разширяване на продукцията и пазарните възможности, като в същото време запазват устойчивостта и многофункционалността на горите.

11.1.2 Основни проблеми и предизвикателства

- Съществуват случаи на некоректно възстановено право на собственост на гори и земи от ГФ в резултат на проведената реституция.
- Разпокъсване и раздробяване на горската собственост, вследствие на реституционния процес.
- Липса на пазар на горски имоти. Пазарът на стоки и услуги, свързани с горите се ограничава до предоставяне на права за ползване на продукти и по-специално дървесина.
- Възстановяването на правото на собственост не е обвързано с цялостно възстановяване на правата за ползване на билки, гъби, горски плодове.
- Несъвършенства в законовата и подзаконовата нормативна база за стопанисването на недържавните гори.
- Непознаване на горското законодателство от новите собственици и ниско ниво на опит и знания по стопанисване на горите. Нереалистични очаквания по отношение възможните ползи от горите, което може да рефлектира в преексплоатация на частните гори.
- Неизградена система за подпомагане и обучение на недържавните собственици.

11.1.3 Стратегическа цел

Създаване на условия за устойчиво управление на горите, независимо от тяхната собственост с оглед постигане на оптимален баланс между екологичните, икономическите и социалните им функции и развитие на горските ресурси в интерес на собствениците и местните общности.

11.1.4 Стратегически действия

№.	Действия	Приоритет
1	Усъвършенстване на нормативната уредба в посока облекчаване режимите на стопанисване и управление на недържавните гори.	
2	Ограничаване раздробяването на горските парцели, чрез	1

	въвеждане на ограничения за минимална големина на горските имоти, поощряване на тяхното уедряване (комасация) и съвместното им стопанисване под формата на различни по статут сдружения.	
3	Подпомагане на управлението и стопанисването на недържавните гори, чрез осигуряване на подкрепа на собствениците им при дейностите по залесяване, възобновяване и отглеждане на горите, тяхното устройство и сертификация, както и чрез изграждане на система за административно обслужване	1
4	Регистрация на държавната горска собственост. Създаване на единен горски кадастър	2
5	Създаване на механизъм за компенсиране на пропуснати ползи от ограничена икономическа дейност в горите	2
6	Създаване пазар на горски имоти, на стоките и услугите, свързани с горите.	3
7	Прилагане на ефективна система за обучение, услуги и консултации на недържавните собственици.	1
8.	Комасиране на държавната собственост в горите, чрез закупуване и продажби, с цел оптимизиране разходите за управлението и.	2

12 УПРАВЛЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯТА

12.1.1 Сегашна ситуация

Съвременните информационни системи са важен инструмент за ефективно управление на горите. През последните 12 години е направено малко в тази област, поради което:

- в недостатъчна степен се използват възможностите за електронен обмен на информация;
- данните за собствеността в горите са практически недостъпни за структурите на НУГ;
- структурите на НУГ притежават първичната лесоустройствена информация основно на хартиен носител, което води до неефективното ѝ използване;
- в 1/3 от поделенията на НУГ липсват съвременни средства за връзка и обмен на информация.

12.1.2 Основни проблеми и предизвикателства

- Не съществува интегрирана национална информационна система за горите и горския сектор.
- В структурите на НУГ липсва съвременна компютърна техника и софтуер, необходими за работа в ГИС среда и за корпоративно управление.
- Липсва система за достъп на обществото до информация за горите и горския сектор, съхранявана от държавата.
- Недостатъчна квалификация на служителите в системата на горите за използване на информационни технологии.

12.1.3 Стратегическа цел

Осигуряване на точна и своевременна информация за състоянието на горите, горските ресурси и тяхното управление за нуждите на държавата, частния сектор, обществото, неправителствените организации и международните институции, .

12.1.4 Стратегически действия

№.	Действия	Приоритет
1	Разработване и въвеждане на единна географски базирана горска информационна система.	1
2	Въвеждане на системата EFICS на ЕС	1
3	Създаване на специализирано звено в държавната горска администрация, за управление на информационната система.	
4	Усъвършенстване системата за мониторинг на горите като база за ефективното им управление	2
5	Осигуряване на техническа и технологична обезпеченост на структурите и териториалните звена на горската администрация за ефективна работа с информационната система.	1
6	Създаване на система за достъп на обществото до актуална информация за горите и горския сектор, съхранявана от държавата.	2

13 УЧАСТИЕ НА ОБЩЕСТВЕННОСТТА И НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

13.1.1 Сегашна ситуация

В политиката на МЗГ и НУГ са формулирани ясни цели за включване на обществеността в процесите за взимане на решения. Съществува практика за въвличане на заинтересовани НПО в процеса на подготовка на важни законови и правителствени решения. Преди внасянето им за одобрение в Министерски Съвет, законопроектите и другите нормативни актове преминават през съгласувателна процедура в рамките на държавните институции и в повечето случаи с НПО. Представители на НПО участват в Съветите по охрана на горите, Ловният съвет и други консултативни органи.

От ключово значение за участието на обществеността е възможността тя да се произнася по отношение конкретното горскостопанско планиране. Независимо, че в официалната процедура има фиксиран период за предложения и две обсъждания на които заинтересованите страни могат да участват, процедурата не е насочена и не поощрява широкото участие на обществеността.

В 15 региона на страната експериментално се разработват Планове за многофункционално стопанисване на горите, чрез което се дава възможност на обществото да участва в процеса на вземане на решения за управление на горите на общинско ниво, демократизирането и децентрализиране на процеса и синхронизиране на планирането в горите с другите ведомства и организации на местно ниво.

Интересите на работниците и служителите от държавните горски структури се представляват главно от синдикалните структури на Федерацията на синдикалните

организации от горското стопанство и дървопреработващата промишленост. Развитието на социалния диалог на национално и местно ниво дава възможност за по-ефективно представителство на интересите на заетите в звената и структурите на НУГ. Законодателството в България дава различни възможности за представителство както на колективни, така и на индивидуални интереси пред работодателя, а така също и пред държавни органи и организации, пред собственици, инвеститори, кредитори, застрахователи и др.

13.1.2 Основни проблеми и предизвикателства

- Липса на актуална и навременна информация за вижданията на всички заинтересовани групи от обществото по отделните проблеми в горския сектор.
- Неефективни механизми за отчитане интересите на обществото и местните хора в процеса на взимане на решения и лесоустройственото планиране.
- Недостатъчно ефективен социален диалог и слаба дейност на Отрасловия съвет за тристранно сътрудничество.
- Неукрепнали НПО организации с често-променяща се политика.
- Липса на система за привличане на обществеността при взимането на решения и привличане на заинтересованите НПО при решаване на проблемите пред сектора.
- Липса на политика за освобождаване на държавната администрация от различни дейности чрез възлагане тяхното изпълнение от НПО.
- Нормативно нерешени въпроси с въвеждането на многофункционалното горско планиране.

13.1.3 Стратегическа цел

Осигуряване на прозрачност и насърчаване участието на обществеността в управлението на горите и горския сектор.

13.1.4 Стратегически действия

№.	Действия	Приоритет
1	Провеждане на регулярни проучвания на общественото мнение по актуални въпроси и отчитането им при взимането на решения.	1
2	Разработване и приемане на процедура за включване на заинтересовани страни в различни консултативни органи.	1
3	Изготвяне на програма за подобряване на институционалния капацитет на НПО работещи в областта на горския сектор.	1
4	Въвеждане на процедури осигуряващи участие на заинтересованата общественост в процеса на приемане на лесоустройствените проекти.	1
5	Създаване нормативна рамка за въвеждане на многофункционалното горско планиране	2
6	Системно провеждане на информационни кампании по проблемите на управление на българските гори.	1
7	Водене на социален диалог и активизиране на дейността на Отрасловия съвет за тристранно сътрудничество при решаване на въпроси, свързани с трудовите и осигурителните отношения и на жизненото равнище в отрасъла.	1

---

14 ЕВРОИНТЕГРАЦИЯ И МЕЖДУНАРОДНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

14.1.1 Сегашна ситуация

През 2005 г. България подписа договора за присъединяване към ЕС на 01.януари 2007 г. Евроинтеграцията остава водещ приоритет и в националната горска политика и стратегия на България. В тази връзка, българското законодателство в областта на горите е хармонизирано с това на ЕС, както и с Горската стратегия на ЕС.

Общата селскостопанска политика ЕС поставя основен приоритет на развитието на селските райони, където се акцентира и на устойчивото развитие на горския сектор. Произтичащите от тази политика цели, касаещи горите са насочени към подобряване конкурентноспособността на сектора, подобряване на околната среда чрез подкрепа за управлението на земите и горите и подобряване качеството на живот в селските райони.

Ролята на горите в световен мащаб става все по-важна, не само поради многобройните ползи, които осигуряват, но и поради нарастващия им принос за смекчаване на неблагоприятните въздействия от очакваните климатични промени. България участва активно при определяне и реализиране на международната политика в областта на горите и при изготвяне на документи със световно значение.

Страната е поела задължения и ангажименти с ратификацията и изпълнението на редица конвенции и документи по съществените, от които са:

- Конвенция на ООН за биологичното разнообразие (1996);
- Конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания (1991);
- Конвенция по международната търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора (1990);
- Конвенция по влажните зони с международно значение, по специално като местообитания за водолюбивы птици (1975);
- Рамкова конвенция на ООН за изменение на климата (1995);
- Конвенция на Обединените Нации за борба с опустиняването (2001)
- Декларация от Рио за околната среда и развитието (1992);
- Протокол от Киото (1998);
- Предложения за действие на Междуправителствения панел за горите (IPF, 1997) и Междуправителствения форум за горите (IFF, 2000);
- Декларация от Световния Форум за устойчиво развитие – Йоханесбург (2002)
- Декларация и Резолуции на министерските конференции за защита на горите в Европа (Страсбург, 1990; Хелзинки, 1993; Лисабон, 1993; Виена, 2003).

IPF, IFF и Министерската конференция за защита на горите в Европа (MCPFE) имат генерално значение за формиране на европейската горска политика и са основа за коопериране и сътрудничество в реализирането ѝ.

За подобряване състоянието на горите и решаването на определени проблеми, страната ни е включена и изпълнява проекти и програми, като:

- Финансирани от: ЕС – САПАРД и ФАР; Световна банка
- Проекти със страни по договори за двустранно сътрудничество – Федерална Република Германия и Конфедерация Швейцария;
- Проекти на ООН – ФАО, ГЕФ и др.

Полагат се усилия за динамизиране на сътрудничеството със съседните държави. Предприети са мерки за възстановяване на връзките със страните с икономики в преход .

14.1.2 Основни проблеми и предизвикателства

- Горският сектор не е пряк приоритет в НРАА листата, което не дава възможност за по широко включване в изпълнението на проекти, финансирани от предприсъединителните фондове на ЕС и международни финансови институции.
- Прилагането на т.нар. “горски мерки “ по програма САПАРД показва недостатъчен административен капацитет.
- Средствата, които са предмет на бюджета на МЗГ за участие в съвместни проекти и за международната дейност са ограничени.
- Успешното реализиране на проекти за развитието на сектора, финансирани от ЕС, ГЕФ и др. международни институции са все още предизвикателство.
- Прилагането на глобалните ангажименти за управление, опазване и устойчиво управление на горите, вкл. от Световния форум за устойчиво развитие - Йоханесбург (2002) и на MCPFE (2003), изискват по-активно развитие на пан-европейско сътрудничество и работа с UNECE/FAO и IPF/IFF.
- Повишаване ролята и значението на горската проблематика в политиката на ЕС и недостатъчна готовност на администрацията по горите за активно участие в общоевропейския диалог

14.1.3 Стратегическа цел

Създаване условия за активно участие в международната горска политика и изпълнение на ангажиментите на страната в областта на горския сектор съгласно подписаните документи и договори. Активизиране на международното сътрудничество със страните на ЕС, съседните държави и страните с икономики в преход.

14.1.4 Стратегически действия

№.	Действия	Приоритет
1	Активизиране участието на страната в органите и структурите на ЕС и в международните организации и процеси свързани с горския сектор.	1
2	Повишаване капацитета на горската администрация за активно участие в работата на ЕС по проблемите на горите	1
3	Създаване условия за насърчаване финансирането от страна на външните донори на проекти в областта на опазването на горите и устойчивото им управление, малките и средни предприятия, климатичните промени и управлението на недържавните гори.	1
4	Поощряване включването на български представители в международни структури и организации по горите.	2

15 ГОРСКИ СЕКТОР И РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

15.1.1 Сегашна състояние

Основната цел в Националният план за развитие на земеделието и селските райони - 2000 – 2006 на Република България по Програма САПАРД е:

“Устойчиво развитие на селските райони, съвместимо с най-добрите екологични практики, чрез създаване на алтернативна заетост, разнообразяване на икономическата дейност и изграждане на необходимата инфраструктура. Това ще подобри условията на живот и стандарта на селските общности, ще генерира по-задоволителен доход и ще създаде възможности за нови работни места”.

Въпреки предприетите мерки политиката на държавата и нейните органи на управление в областта на горското стопанство с цел осъществяване на по-добро развитие на регионите все още не е достатъчно активна, особено в планинските райони, които са застрашени от обезлюдяване. Горите, като част от тези райони, могат да бъдат суровинен източник за развитие на народни занаяти и дървопреработвателна промишленост, средище за екологичен и селски туризъм и не на последно място за осъществяване на трудова заетост на местното население.

Интересът на местните органи и обществеността в последните години се повиши изключително много в посока подобряване състоянието на горите и към увеличаване на техните територии. Предложенията са насочени преди всичко към повишаване на лесистостта на районите чрез създаване на нови гори и полезащитни пояси върху общински и частни земеделски земи, създаване на култури от медоносни видове за развитие на пчеларството, задоволяване необходимостта на населението от дървесина за енергийни нужди и развитие на алтернативен туризъм.

Регионалната политика се осъществява от областните администрации и местните органи на управление, каквито са общините и кметствата. Тяхната дейност се подпомага от регионалните структури на НУГ – ДЛ и РУГ и областните служби “Земеделие и гори” на МЗГ. Основните действия в областта на регионалната политика са насочени преди всичко към изготвяне на регионални планове за развитие, в които има раздел гори, участие в консултативни съвети по охрана на горите, съвети по лова към РУГ и комисии по ловно стопанство към ДЛ. Органите за местно самоуправление участват в съвместни акции по разкриване на нарушителите в горите, лова и риболова.

Реализирането на проекти в областта на горите за развитие на селските и планински райони е твърде ограничено.

Необходимостта от координиране между отделните секторни политики и национални стратегии придобива решаващо значение, не само за устойчивото развитие на горския сектор, но и за страната като цяло.

15.1.2 Основни проблеми и предизвикателства

- Липса на законодателни и финансови решения, подпомагащи развитието на планинските райони.
- Недостиг на средства за осъществяване на регионална политика в областта на горите.
- Недооценяване възможностите на горите и горския сектор за развитие на регионите.
- Липса на добра координация между различните видове планиране, засягащи горите на регионално и местно ниво.

15.1.3 Стратегическа цел

Повишаване ролята и приноса на горите и горския сектор за устойчивото развитие на селските райони.

15.1.4 Стратегически действия

№.	Действия	Приоритет
1	Изработване на регионални планове и програми за развитие на горския сектор и интегрирането им в плановете за развитие на регионите.	1
2	Подкрепа за развитието на малкия и среден бизнес и стимулиране реализирането на проекти осигуряващи допълнителни ползи и работни места в планинските и селски райони.	1
3	Институционална подкрепа при прилагането на горската мярка на програма САПАРД и НСПРСР .	1
4	Подпомагане на инициативи и проекти за устойчиво използване на недървесните горски ресурси в регионите и повишаване капацитета на горските структури в тази област.	2
5	Насърчаване развитието на агролесовъдството, като форма за интегрирано използване на земите и реализиране на допълнителен доход за населението в селските и планински райони.	3
6	Прилагане на многофункционално горско планиране	2

16 ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НГС

16.1 ОБЩИ НАСОКИ

Националната горска стратегия не е предвидена да бъде статичен документ, а динамичен процес, адаптиращ се във времето към конкретните нужди на сектора, икономическата обстановка в страната и цялостната политика на правителството. Отговорни за изпълнението на НГС са всички заинтересовани в горския сектор. Министерствата, имащи отношение към горския сектор, е необходимо да включат НГС в процеса на вземане на важни решения касаещи горите и горската промишленост.

16.2 ЕКОЛОГИЧНИ АСПЕКТИ

НГС цели постигането на по-добро ниво на защита и съхранение на богатото биологично и ландшафтно разнообразие в българските гори. Увеличаването на площта на защитените зони и територии, интегрирането на консервационните цели в горскостопанските практики, както и изтъкната необходимост от подобряване на арсенала от умения за изпълнение на различни мерки в областта на екологията и биоразнообразието, отразяват цялостната промяна в отношението към нарастващото значение на екологичните ползи от горите.

Очаква се цялостно подобряване на ролята и приноса на горите към смекчаване въздействието на климатичните промени, чрез повишаване натрупването на въглерод в съществуващите и новосъздадените гори. Предложеното увеличение в ползването на дървесина, като възобновяем източник на енергия, ще има своето положително въздействие върху въглеродния баланс и ще допринесе за намаляване използването на изкопаемите горива.

Увеличаването на площта на горите чрез залесяване на изоставени земеделски земи, голи и обезлесени територии, ерозирани и застрашени от ерозия територии, както и

ускоряването на мероприятията по отглеждането на горите и подобряване на санитарното им състояние, ще позволи те да изпълняват по-добре своите екологични и защитни функции .

Използването на местни видове при залесяванията, създаването на гори с богато видово разнообразие, както и прилагането на лесовъдски системи благоприятстващи естественото възобновяване и формирането на хетерогенни структури, ще улеснят създаването на гори по-близки до естествените, които са по-ценни от екологична гледна точка.

Ако всички предложени мероприятия, свързани с опазване на районите с висока консервационна стойност бъдат изпълнени и бъдат приложени най-добрите практики, ползването от горите и строежът на горски пътища не биха оказали сериозни негативни въздействия върху околната среда.

16.3 СОЦИАЛЕН АСПЕКТ

Около 35 000 човека работят в горите и горската промишленост. Съществува потенциал за създаване на допълнителна трудова заетост в сектора във връзка с планираното разнообразяване на дейностите от горите, увеличаване на залесяването, дърводобива и изпълнението на различни лесовъдски мероприятия, особено в селските райони. Това е в съответствие с целите заложи в Националния план за развитие на селските райони.

Успехът на стратегията и реалното ѝ изпълнение са невъзможни без предвиденото подобряване на мотивацията и квалификацията на работещите в сектора и изграждането на системи за ефективно управление и ангажиране на персонала.

Очакваното развитие в областта на туризма, базиращ се на природните ресурси и недървесни продукти ще доведе до необходимостта от допълнителни услуги в тези райони и ще допринесе за поддържане на висока степен на заетост.

НГС предвижда реформиране на политиката по отпускане на дървесина за местното население, чрез субсидиране от специални правителствени програми. Социалното измерение на тази политика ще бъде осигурено чрез водещата роля на МТСП .

Съхраняването на биоразнообразието, прилагането на подходящи лесовъдски мероприятия и интегрирането на културно-историческото и духовно наследство в управлението на горите са фактори, които допринасят за многофункционалното им използване и за развитие на регионите.

16.4 ИКОНОМИЧЕСКИ АСПЕКТ

Изпълнението на НГС се базира на прогнозите за увеличаване на приходите в следствие на:

- Пазарната насоченост на стопанската дейност в горите;
- Увеличено ползване на дървесина от горите;
- Увеличаване производството и износа на продукти от горската промишленост;
- Реорганизация на ползването – преминаване към продажба на дървесина от склад;
- Актуализиране на таксите за ползване на недървесни ресурси;
- Комерсиализиране на екологичните ползи от горите;

- Подобряване на дивечовите запаси и ефективното им управление;
- Развитие на алтернативно ползване на горските ресурси – туризъм, странични ползвания;
- Подобряване ефективността на контрола в горите и ограничаване на незаконния дърводобив, търговията и преработката на дървесина и други горски продукти.

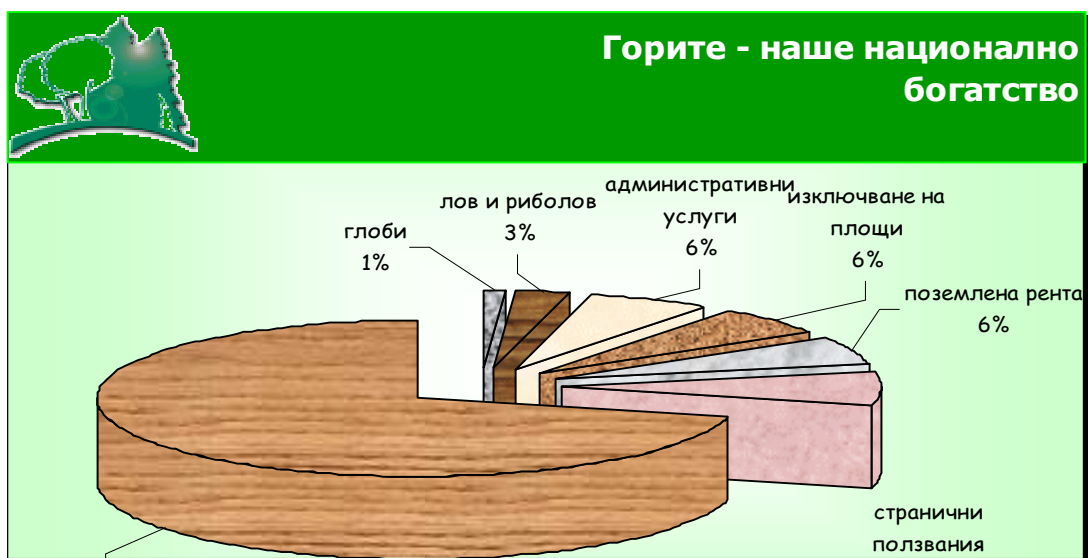
Очакванията за увеличаване добива на дървесина до 7 млн. м³, включително за сметка на минимизиране на незаконния дърводобив, биха довели до увеличаване на годишните приходи в размер на 142 млн. лева, без да се предвижда промяна в структурата на ползване и при цени към 2005г. Само от промяна в начина на продажба на дървесината - от дървесина на корен към продажба на сортименти от склад, при запазване на достигнатите цени и структура на потребление, се очаква удвояване на приходите за държавния бюджет.

Производството на продукция с по-висока добавена стойност от горската промишленост, от преработката на билки, гъби и горски плодове, ще има двустранен икономически ефект от гледна точка на увеличаване на приходите и на заетостта. От комерсиализацията на екологичните ползи се очакват близо 70 млн. лева.

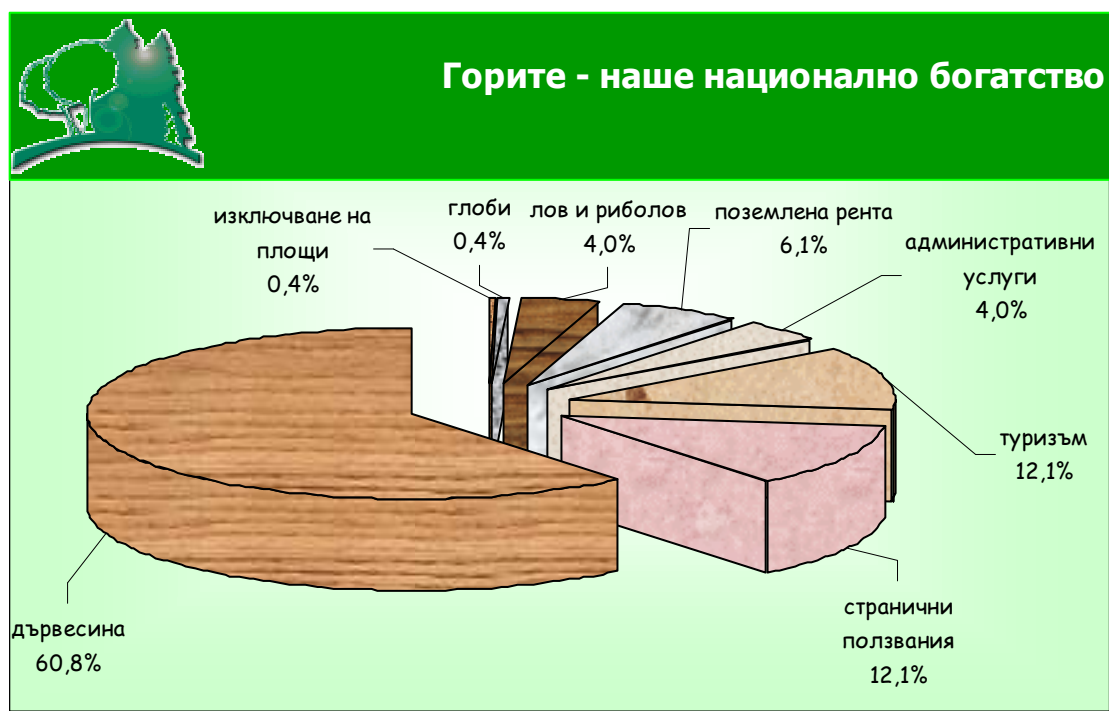
Относителният дял на приходите от дърводобив в държавните гори се очаква да намалее, основно за сметка на нарастването на приходите от ползването на недървесните ресурси. Тази промяна в структурата на приходите е от стратегическо значение, както за новата държавна организация, така и за частните собственици, тъй като ще ги направи по-малко уязвими от цикличните промени в цените на дървесината. Предложената структура на приходите за 2012г. не бива да се счита като оптимална, а по-скоро като реално очаквана (Фигури 5, 6, 7 и 8).

Приносът на сектора към БНП следва да нарасне в абсолютно и процентно изражение, само ако бъдат адекватно оценени нематериалните ползи от горите. Подобрените защитни функции ще оказват положително въздействие и върху косвените ползи за населението, общините и бюджета (намаляване загубите от бедствия, подобрената производителност в земеделските земи, защитени от полезащитните горски пояси, намалената почвена ерозия и т.н).

Фигура 5. Структура на приходите от горският сектор за 2002 г.

Фигура 6. Очаквана структура на приходите от горския сектор за 2013 г.

Фигура 7. Структура на разходите за 2002 г.

Фигура 8. Очаквана структура на разходите за 2013 г.

16.5 МОНИТОРИНГ ВЪРХУ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА НГС

За постигане на наблюдение и контрол върху изпълнението на НГС и за осъществяване на непрекъснат процес на обновяване, актуализиране и допълване, се създава специализиран орган – Комисия по НГС. Тя ще бъде създадена с решение на Национален съвет по горите към МЗГ и ще функционира като независим координиращ и контролен орган. Комисията по НГС ще бъде представителна и с равно участие на главните заинтересовани страни в сектора.

Първата ѝ задача, ще бъде разработване на ясно определени индикатори на секторно и национално ниво, чрез които да се следи напредъка по изпълнението на Стратегията. Важен аспект в работата ѝ, е и подпомагане разработването на Регионални Горски Планове и Програми (РГПП), които да следват общата рамка на НГС и да формират основите за изпълнението ѝ на регионално и местно равнище.

16.6 ФИНАНСИРАНЕ НА НГС

Финансирането на дейностите заложи в НГС е изключително предизвикателство. Необходими са значителни инвестиции за изпълнение на някои от мерките, като например залесяване, подобряване на горската инфраструктура и др. Макар и част от необходимите средства да бъдат осигурени от външни източници като ЕС, СБ и други донори, основно ще се разчита на приходите, които горският сектор сам ще генерира, а до някъде и на държавния бюджет.

Предвидените структурни реформи в сектора и създаването на единна горска система за управление на информацията могат да се финансират със средства по програма ФАР на ЕС.

Програма САПАРД (мярка 1.4) до присъединяването към ЕС предоставя значителни възможности за инвестиране в недържавните гори.

Част от средствата предвидени по Проекта за възстановяване на влажните зони и намаляване на биогенното замърсяване ще бъдат инвестирани в горите.

Финансирането на значителен брой от стратегическите действия, заложи в НГС, с изключение на частните инвестиции в горската промишленост, ще бъде задача на държавата. Държавните органи – МЗГ, МОСВ, МРРБ, МИЕ, МТСП, МК, МОН, МФ, МВР ще допринесат чрез субсидиите предвидени в държавния бюджет. Все по важна е ролята на областните администрации и общините чрез подкрепата им на плановете за регионално развитие. Конкретните размери на държавното финансиране ще подлежат на ежегодно съгласуване в рамките на бюджетната процедура и ще се определят съобразно възможностите на бюджета за съответната година.

Важен инструмент за финансиране на горския сектор след 1-ви януари 2007 г. (очакваната дата за присъединяване на страната ни към ЕС) ще бъде Европейският селскостопански фонд за развитие на селските райони. Предвижданите приоритети в Общата земеделска политика на ЕС гарантират увеличаване на подкрепата за мерки в недържавното горското стопанство и развитието на селските райони.

Потенциален източник на средства за сектора е продажбата на въглеродни ползи от държавните гори по механизмите на Протокола от Киото. Докато пазарът на въглеродни кредити е в начален стадий и все още не е развит достатъчно, съществуват редица инициативи, които определят пазарна стойност върху продажбата на въглеродни кредити.

Правителството на България ще продължи да разчита на финансовата и консултантска помощ от страна на ООН - Програмата за развитие, чрез Проекта за опазване на глобално значимото биологично разнообразие в ландшафта на Родопите (над \$18 млн.), и други бъдещи проекти с ФАО, двустранното международно сътрудничество и др.

16.7 КАК ДА ЗАРАБОТИ?

НГС определя най-общо какво трябва да се направи, за да се изпълни виждането за развитието на горския сектор -

“Българската гора е национална ценност. Ресурсите на горските екосистеми запазват и обогатяват своите екологични, социални и икономически функции за подобряване качеството на живот на хората. Горите се управляват професионално в стабилен горски сектор, с широка обществена подкрепа, при взаимно зачитане и интегриране на интересите на всички заинтересовани страни.”

Всички заинтересовани страни, а не само МЗГ и НУГ имат определена роля и са отговорни за успешното осъществяване на НГС. Това може да се постигне чрез активното участие и сътрудничество между отделните институции и заинтересовани обществени групи.

Макар и НГС да е предназначена да направлява действията ни през следващите десет години, ние приемаме, че стратегията ще трябва да се адаптира и променя съобразно променящите се фактори, по такъв начин, че приложението ѝ да бъде възможно.

***